Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 38 (15661) | 1981 оной февралиин 14, суббото | Сэн 2 мүнгэн.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

У К А З

СОЦИАЛИС АЖАЛАЙ ГЕРОЙ НҮХЭР В. В. КУЗНЕЦОВЫЕ ЛЕНИНЭЙ ОРДЕНООР, «ХАДУУР БА БАЛТА» ГЭЖЭ ХОЁРДОХИ АЛТАН МЕДАЛЯАР ШАГНАХА ТУХАЙ

Коммунис партиин, Совет гүрэнэй үмэнэ ехэ габьяатай байһанайнь түлөө, түрэһөөр 80 наһатай болоһонтойнь дашарамдуулан, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо нүхэр **Кузнецов Василий Васильевичые Ленинэй орденоор, «Хадуур ба Балта»** гэжэ хоёрдохи алтан медаляар шагнаха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. БРЕЖНЕВ.
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1981 оной февралиин 12.

ХҮНДЭТЭ ДИПЛОМ БАРЮУЛАГДАБА

Буряадай гүрэнэй Ленинэй ордено оперо болон баледэй театрта баяр ёһололой оршон байдалда академическэ гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргын диплом үсэгэлдэр барюулагдажа, республикымнай бүхы хүн зондо мартагдашагүй ехэ баяр болобо.

Баярай суглаае КПСС-эй обкомой секретарь **А. А. Бадиев** нээбэ.

Удаань РСФСР-эй соёлой министрэй орлогшо **Е. Е. Милов** академическэ гэһэн нэрэ олгоһон хүндэтэ диплом театрай коллективтэ барюулба.

КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь **А. У. Модогоев** театрай бүхы коллективые энэ хүндэтэ диплом абаһантайнь дашарамдуулан, партиин обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй болон Министрнүүдэй Соведэй зүгһөө амаршалаа. Хүгжэмтэ драмын театрһаа оперо, баледэй академическэ хүрэтэр театрай гаталан гараһан зам ехэшье, хүшэршье байгаа. Буряадай оперо болон баледэй театрта академическэ гэһэн нэрэ зэргын олгогдоһон ушар хадаа манай Коммунис партиин, Совет правительствын зүгһөө буряад арадай соёл тэгшэрэлтэй хүгжэн һалбаралгада туйлай ехэ анхарал оролдолгын хандуулагдажа байһанай гэршэ мүн болоно. Тэрэтэй хамта энэ үндэр нэрэ зэргэ манай республикын искусствын түлөөлэгшэдтэ ехээр найдажа, этигэжэ байһанай тэмдэг мүн болоно гэжэ А. У. Модогоев хэлэһэн үгэ соогоор тэмдэглэһэн байна.

Энэ үндэр нэрээрнь театрай коллективые Улаан-Үдын авиазаводой директор **Ю. В. Конышев**, Уланхаанай совхозой директор **В. Ц. Баторов**, Буряадай арадай поэт **Н. Г. Дамдинов**, Буряадай гүрэнэй Х. Намсараевай нэрэмжэтэ академическэ театрай директор **Ц. А. Балбаров**, Гүрэнэй ород драмын театрай директор **Ж. А. Буркова** болон бусад амаршалһан байна.

СССР-эй арадай артистка **Л. П. Сахьянова**, РСФСР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша, оперо болон баледэй театрай директор **Д. Ш. Яхунаев** гэгшэд харюугай үгэ хэлэбэ.

Баяр ёһололой суглаанда КПСС-эй обкомой хоёрдохи секретарь **В. Г. Бирюков**, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ **Б. С. Семёнов**, республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ **В. Б. Саганов**, Түрүүлэгшын орлогшонор **А. С. Берещинов**, **С. В. Антапов**, КПСС-эй горкомой секретарьнар **А. М. Беляков**, **Г. Д. Басаев**, республикын соёлой министр **Д. З. Жалсараев** болон бусад хабаадаба.

Баярта үдэшын түгэсхалда ехэ концерт болоо. Тус концертдэ оперо болон баледэй театрай мэдээжэ артистнар хабаадалсаба.

Зүүн Сибириин түмэр замай М. И. Калининай нэрэмжэтэ локомотивна депогой коллектив түсэбтэ арбадахи табан жэлэй туршада эрхим һайнаар ажаллаһанайнгаа түлөө КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй болон ВЛКСМ-эй ЦК-гай дамжуулгын Улаан тугта хүртэһэн, «Арбадахи табан жэлэй үндэр аша үрэтэйгөөр, һайн шанартайгаар ажаллаһанай түлөө» гэһэн дурасхаалта тэмдэгээр шагнагдаһанһаа гадна, Бүхэсоюзна хүдэлэлэй самбарта бэшэгдэхэ эрхэдэ хүртэһэн байна. Депогой коллектив эрхим бэрхэ хүдэлмэришэдөөрөө суурхадаг. Тэдэнэйл ажалша бэрхэ гараар инмэ амжалта туйлагдаа гээшэ. Депогой хоёрдохи классай машинист **Ю. В. Орлов** тэдэнэй гоодо оролсоно. Машинист Юрий Васильевич мүнөө КПСС-эй XXVI съездын хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ хам оролсонхой, эдэ үдэрнүүдтэ эрхим һайнаар ажаллажа байнхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: М. И. Калининай нэрэмжэтэ Улаан-Үдын локомотивна депогой эрхим машинист Ю. В. Орлов.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ТАСС

Шэнэ һонин

Союзна республикануудай

Компартинуудай съездүүд

ХҮГЖЭЛТЫН ХАРАА ТҮСЭБҮҮД

КИЕВ. (ТАСС). Арбан нэгэдэхи табан жэл республикын экономикын хүгжэлтэдэ ажалшадай байдалые, соёлой хэмжээе дээшэлүүлгэдэ шэнэ алхам болохо юм гэжэ Украинын Компартиин февралиин 12-то хүдэлмэрэе дүүргэһэн XXVI съездэ хабаадагшад хэлэбэ.

Партиин XXVI съезд дээрэ харагдаха КПСС-эй ЦК-гай проект тухай Украинын ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. П. Ляшкогой хэһэн элидхэлые делегадууд зүбшэн хэлсээ. Эрдэм, техникын хүсые, байгаалиин нөөсэ баялигуудые бүрин хүсэдөөр ашаглаха харгы замууд хараалагдаба. Республикын комплексно холын хараата зургаан программые бэелүүлхэһээ гадна, һалбариин ба нютагай асуудалнуудые шиидхэхээр хараалһан хэдэн программа бэелүүлхэ шухала гэжэ тэмдэглэгдээ. Түлишын-элшэ хүсэнэй комплексые, нэн түрүүн атомна элшэ хүсые саашадань хүгжөөлгэдэ ехэ мүнгэ зөөри һомологдоно. Хүдөө ажахыда газарай үрэжэл һайжаруулха, элдэб ургамалнуудые тарижа ургуулгын индустриальна технологи нэбтэрүүлхэ хэмжээнүүд бэелүүлэгдэхээр хараалагдаа. Ажалай эсэсэй үндэр үрэ дүнгүүдые туйлахын түлөө хамтаараа тэмсэдэг ямщолиинхидай жэшээгээр таряашад болон болбосоруулалгын бүйлүүлгын предприятинуудай коллективүүдэй хани харилсаан ургэдэжэ байна.

Делегадууд үгэ хэлэхэдээ, социалис мүрысөө саашадань үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, тэрэнэй үүргэ нүлөөе дээшэлүүлхэ, ажалда дүршэл шадабаритайгаар хүмүүжүүлгые, арадай ажахын түсэбүүдые үзэл сурталай талаар хангалгые һайжаруулха тухай анхаралаа хандуулжа байһанаа мэдүүлбэ.

Съездэ хабаадагшад КПСС-эй Центральна Комитедтэ, нүхэр Л. И. Брежневтэ эльгээгдэхэ амаршалгын бэшэгые ехэ дэбжэлтэтэйгээр абаа.

Республикын партийна организациин хүтэлбэрилхы органууд һунгагдаа.

Украинын Компартиин ЦК-гай Пленум боложо, В. В. Щербицкий ЦК-гай нэгэдэхи секретаряар һунгагдаһан байна.

Нүхэр КУЗНЕЦОВ Василий Васильевичта

КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Верховно Соведэй Президиум, СССР-эй Министрнүүдэй Совет, 80 наһа хүрэһэн үдэртэтнай Танине Коммунис партиин, Совет гүрэнэй элитэ ехэ ажал ябуулагшые, халуунаар амаршална. Партийна ба гүрэнэй хүдэлмэриин бүхы тушаалнуудта ажаллахадаа, бүхы хүсэ шадалаа, дүй дүршэлөө коммунис байгуулалтын хэрэгтэ, марксизм-ленинизмын агууехэ суртал һургаалнуудта хизааргүй үнэн сэхээр алба хэлгэдэ зорюулнат.

Манай партиин ба совет арадай аша туһада, коммунизмын илан мандахын аша туһада ута наһа наһалхыетнай, элүүр энхэ ябахыетнай, саашадаа үрэ түгэсөөр ажаллахыетнай Танда, манай хүндэтэ хани, нүхэр Василий Васильевич, үнэн зүрхэнһөө хүсэнэбди.

КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕТ	СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМ	СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕТ

ГАБШАГАЙ АЖАЛАЙ ТҮЛӨӨ ШАГНАЛ

Арбадахи табан жэлые габшагайгаар түгэсхөөд, Москвагай ажалшад съездын урда тээ дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй манлайда ябана. «1981 оной даабаринуудые ноябриин 7' болотор дүүргэхэ» гэһэн үүсхэл гаргажа, эдэнэр партиин табиһан зорилгонуудые бэелүүлхын түлөө үндэр ехэ харюусалгатай байлгын жэшээ харуулна.

Бүхэсоюзна социалис мүрысөөнэй манлайда ябагшадай шэн габьяата ажал үндэр сэгнэлтэдэ хүртэбэ: 1980 оной дүнгүүдээр Москва хотодо КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй ба ВЛКСМ-эй ЦК-гай дамжуулгын Улаан туг олгогдоһон байгаа. Ажалшадай коллективүүдэй түлөөлэгшэдтэй хамта городой партийна, совет, профсоюзай болон комсомолой эдэбхитэдэй баярай суглаан февралиин 12-то Союзуудай байшангай Колонно зал соо боложо, тэрээн дээрэ шагнал барюулагдаба.

КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй ба ВЛКСМ-эй ЦК-гай даалгабаряар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, СССР-эй Госпланай түрүүлэгшэ Н. К. Байбаков суглаарагшадые, бүхы москвагайхидые ажалай ехэ илалтаарнь халуунаар амаршалаа.

Суглаарагшадай альга ташалган доро тэрэ ниислэл хотын түлөөлэгшэдтэ дамжуулгын Улаан туг барюулба.

КПСС-эй МГК-гай хоёрдохи секретарь Р. Ф. Дементьева харюугай үгэ хэлэһэн байна.

Москвагайхид арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ үндэр ехэ социалис уялгануудые абаа. Промышленностьда, транспорт, барилга дээрэ январь һарын түсэбүүд амжалтатайгаар дүүргэгдээ. Ороной хүгжэлтын гол шэглэлнүүдэй проектые халуунаар һайшаахадаа, хотын 300 мянга гаран хүдэлмэришэд хоёр ба гурбан һарынгаа даабаринуудые КПСС-эй XXVI съездын нээгдэтэр дүүргэхэ уялга абаба.

Ажал хэрэгтэнь үндэр сэгнэлтэ үгэһэнэйнь түлөө суглаанда хабаадагшад ниислэл хотын ажалшадай үмэнэһөө КПСС-эй ЦК-да, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ, ВЦСПС-тэ, ВЛКСМ-эй ЦК-да, нүхэр Л. И. Брежневтэ үнэн зүрхэнһөө баяр баясхалан хүргэжэ байһанаа мэдүүлээд, түсэбтэ даабаринуудаа болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө москвагайхид социалис мүрысөө улам үргэнөөр дэлгэрүүлхэ юм гэжэ найдуулба.

(ТАСС).

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

БАЙГАЛ-АМАРАЙ ТҮМЭР ЗАМАЙ МАГИСТРАЛИИЕ БАРИЛГАДА БА АШАГЛАЛГАДА ХАБААДАЖА ОНСО ШАЛГАРАГШАДЫЕ СССР-эй ОРДЕН БОЛОН МЕДАЛЬНУУДААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Байгал-Амарай түмэр замай магистралиие барилгада ба ашаглалгада туйлаһан амжалтануудайнь түлөө **шагнаха гэбэл:**

БУРЯАДАЙ АССР-һээ ЛЕНИНЭЙ ОРДЕНООР

Аксенов Вячеслав Ивановичые — «Нижнеангарсктрансстрой» трестын барилга-хабсаралгын 608-дахи поездын модошодой бригадир.

Горденко Леонид Антоновичые — «Нижнеангарсктрансстрой» трестын барилга-хабсаралгын 670-дахи поездын модошо дархашуулай бригадир.

ОКТЯБРИИН РЕВОЛЮЦИИН ОРДЕНООР

Базалий Леонид Ивановичые — барилгын «БАМтоннельстрой» управлениин 19-дэхи тоннельнэ отрядай проходчигуудай бригадир.

Власов Юрий Ивановичые — хүүргэ барилгын 9-дэхи трестын 53-дахи мостоотрядай хабсаргагшадай бригадир.

АЖАЛАЙ УЛААН ТУГАЙ ОРДЕНООР

Бардаченко Юрий Даниловичые — барилгын «БАМтоннельстрой» управлениин 19-дэхи тоннельнэ отрядай проходчигуудай бригадир.

Бессолов Владимир Аслан-Бековичые — барилгын «БАМтоннельстрой» управлениин начальник.

Головко Николай Павловичые — «Нижнеангарсктрансстрой» трестын барилга-хабсаралгын 607-дохи поездын бульдозерой машинист.

Доник Семен Леоновичые — «Нижнеангарсктрансстрой» трестын барилга-хабсаралгын 575-дахи поездын модошо дархашуулай бригадир.

Зубрев Александр Андриановичые — барилгын «БАМтоннельстрой» управлениин 18-дахи тоннельнэ отрядай проходчик.

Крючков Николай Ивановичые — КПСС-эй Хойто-Байгалай районой нэгэдэхи секретарь.

Кузиков Зиновий Егоровичые — «ЗапБАМстроймеханизация» трестын 142-дохи оньһожоруулагдамал колоннын экскаваторнуудай машинистнуудэй бригадир.

Манюков Александр Геннадьевичые — барилгын «БАМтоннельстрой» управлениин 12-дохи тоннельнэ отрядай начальник.

Мариничев Алексей Павловичые — «ЗапБАМстроймеханизация» трестын 135-дахи оньһожоруулагдамал колоннын автомобилиин жолоошон.

Никитин Юрий Дмитриевичые — барилгын «БАМтоннельстрой» управлениин 11-дэхи тоннельнэ отрядай проходчигуудай бригадир.

Плешанков Иван Анисимовичые — хүүргэ барилгын 9-дэхи трестын 53-дахи мостоотрядай слесарь.

Погребной Александр Карповичые — Байгал-Амарай түмэр замай магистралиин барилгын талаар дирекциин начальнигай орлогшо.

Халзанов Иван Леонтьевичые — «Нижнеангарсктрансстрой» трестын барилга-хабсаралгын 575-дахи поездын модошо дархан.

Ходаковский Феликс Викентьевичые — «Нижнеангарсктрансстрой» трестын эрхилэгшэ.

АРАДУУДАЙ ХАНИ БАРИСААНАЙ ОРДЕНООР

Александров Петр Ильичые — «Нижнеангарсктрансстрой» трестын барилга-хабсаралгын 607-дохи поездын бульдозерой машинист.

Бохан Иван Владимировичые — «ЗапБАМстроймеханизация» трестын 139-дэхи оньһожоруулагдамал колоннын автомобилиин жолоошон.

Васильев Николай Моисеевичые — «БАМтрансвзрывпром» трестын тусхай шэглэлтэй 88-дахи управлениин урамдагшэ.

Дулин Павел Федотовичые — «Шахтспецстройтрестын» Карагандагай барилгын шахта барилгын управлениин проходчигуудай бригадир.

Липаткин Семен Егоровичые — «Нижнеангарсктрансстрой» трестын барилга-хабсаралгын 581-дэхи поездын ахамад инженер.

Лобанов Василий Тимофеевичые — хүүргэ барилгын 9-дэхи трестын 52-дохи мостоотрядай электро-гагнуурша.

Мельников Владимир Михайловичые — барилгын «БАМтоннельстрой» управлениин 12-дохи тоннельнэ отрядай проходчик.

Мирошник Анатолий Андреевичые — «ЗапБАМстроймеханизация» трестын 161-дэхи оньһожоруулагдамал колоннын бульдозерой машинист.

Николенко Михаил Федоровичые — «ЗапБАМстроймеханизация» трестын 138-дахи оньһожоруулагдамал колоннын начальник.

Осипов Виктор Васильевичые — нүүдэл оньһожоруулагдамал «ЛенБАМстрой» колоннын хабсаргагшадай бригадир.

Ринчинов Чайжо Садбоевичые — хүүргэ барилгын 9-дэхи трестын 53-дахи мостоотрядай тракторист.

Синицкий Виктор Артёмовичые — нүүдэл оньһожоруулагдамал «ЛенБАМстрой» колоннын бульдозерой машинист.

Смирнов Владимир Фёдоровичые — барилгын «БАМтоннельстрой» управлениин 12-дохи тоннельнэ отрядай проходчигуудай бригадир.

Сухов Борис Антоновичые — нүүдэл оньһожоруулагдамал «ЛенБАМстрой» колоннын кранай машинист.

Цивилев Василий Иннокентьевичые — «Нижнеангарсктрансстрой» трестын автобазын автомобильнуудай жолоошодой бригадир.

Цыренов Чимитдоржи Алексеевичые — арадай депутадуудай Хойто-Байгалай районно Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. БРЕЖНЕВ.
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1981 оной февралиин 5.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

У К А З

СССР-эй ГОСБАНКЫН ЭМХИ ЗУРГААНУУДАЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДТЭ «РСФСР-эй ГАБЬЯАТА ЭКОНОМИСТ» ГЭҺЭН ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

Экономическа хүдэлмэриин талаар габьяатай байһанайнь түлөө **«РСФСР-эй габьяата экономист»** гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо:

БУРЯАДАЙ АССР-һээ

Ринчинов Жаргал Намсараевичта — СССР-эй Госбанкын Буряадай республиканска конторые эрхилэгшын орлогшо.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ М. ЯСНОВ.
РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Х. НЕШКОВ.

Москва, 1981 оной февралиин 12.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

У К А З

«РСФСР-эй ГАБЬЯАТА ШАХТЕР» ГЭҺЭН ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ ТУХАЙ ДҮРИМДЭ ХУБИЛАЛТАНУУДЫЕ, НЭМЭЛТЭНҮҮДЫЕ ОРУУЛХА, «РСФСР-эй ГАБЬЯАТА ШАХТЕР» ГЭҺЭН ЭНГЭРТЭЭ ЗҮҮХЭ ТЭМДЭГ БИИ БОЛГОХО ТУХАЙ

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиум **ингэжэ тогтообо:**

1. РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1966 оной мартын 1-нэй Указаар баталагдан абтаһан «РСФСР-эй габьяата шахтер» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ тухай дүримдэ («РСФСР-эй Верховно Соведэй ведомостьнууд». 1966 он. № 10, статья 163) хубилалтанууд болон нэмэлтэнүүдые оруулжа, тэрэнэй шэнэ найруулгые баталха.

2. «РСФСР-эй габьяата шахтер» гэһэн энгэртээ зүүхэ тэмдэгые бии болгожо, тэрэнэй түхэл дүрсые баталха.

3. Энэ Указай хэблэгдэтэр РСФСР-эй габьяата шахтерой хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэһэн хүнүүдтэ «РСФСР-эй габьяата шахтер» гэһэн энгэртээ зүүхэ тэмдэг барюулхые тогтоохо.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ М. ЯСНОВ.
РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Х. НЕШКОВ.

Москва, 1981 оной февралиин 12.

УУЛЗАЛГАНУУД, УУЛЗАЛГАНУУД...

Найман хүнһөө бүридэһэн уран зохёолшодой бүлэг Хэжэнгын районой ажахынуудаар гурбан үдэр аяншалба. Буряадай уран зохёолшодой холбооной правлениин түрүүлэгшэ, СССР-эй Верховно Соведэй депутат, РСФСР-эй Гүрэнэй шангай лауреат Н. Г. Дамдинов түрүүтэй Буряадай АССР-эй эрдэй поэт Ц-Д. Д. Дондокова, Буряадай уран зохёолшодой холбооной түрүүлэгшын орлогшо, поэт Ч-Р. Н. Намжилов, поэдүүд А. Г. Румянцев, Л. Д. Тапхаев, Г. Ц. Дашабылов, прозаик Ц. Р. Галанов гэгшэд энэ бүлэгтэ ороно.

Х. Н. Намсараевай түрэһэн нютагта оршодог «Первомайский» совхозой хонишодтой, һургуулиин һурагшадтай уран зохёолшод уулзаа. Үдэшэлэн Эдэрмэг һууринай соёлой байшан соо уран зохёолой ехэ үдэшэ болобо. Уржадэр «50 лет Октября» совхозой хонишодто ошоһон байна. Онсолбол, СССР-эй Верховно Соведэй депутат Р. Н. Рампиловагай отарадэ хүрөө. Удаань совхозой түб һууринай соёлой байшан соо уран зохёолой үдэшэ болоһон байна.

Уран зохёолшодой бүлэг үсэгэлдэр Загаһатын совхозой ажалшадта айлшалаа.

* * *

Х. Н. Намсараевай нэрэмжэтэ Гүрэнэй буряад драмын академическэ театрай бүлэг артистнар Б-М. Пурбуевай «Талын басаган» гэһэн зүжэг Хэжэнгэ асарһан байна. Түрүүшын үдэр тус зүжэг Могсохондо харуулагдаа.

Уржадэр районой түб һууринай соёлой байшан соо хүн зон ехэ олоороо сугларба. Тиимэһээ артистнар хоёр дахин зүжэгөө табиха баатай болоо. Түрүүн һургуулиин үхибүүд болон багшанар зүжэг хаража баясаба. Удаань ехэшүүл сугларжа, спектаклиин эхилхын урда тээ артистнартай уулзаба. КПСС-эй райкомой секретарь Д. Б. Цыдыпов амаршалгын үгэ хэлээ. Артистнарта сагаан эдеэн, хилээмэ, дабһан барюулагдаһан байна. Ветеран Б. Ц. Намдаков түб һууринай ажалшадай зүгһөө артистнарые амаршалба. Буряадай АССР-эй габьяата артистка Н. Г. Токуренова харюугай үгэ хэлэһэн байна.

Түб һууринай хүн зон — соёлой байшан соо суглараг шад «Талын басаган» гэжэ зүжэгые ехэ халуунаар угтаа.

Зүжэгэй дүүрэхэдэ, КПСС-эй райкомой болон арадай депутадуудай Хэжэнгын районно Соведэй гүйсэдкомой Хүндэлэлэй грамотые КПСС-эй райкомой секретарь Д. Б. Цыдыпов театрай тус коллективтэ нэрьемэ альга ташалган доро барюулба.

Ц. ДОНДОГОЙ,
манай тусхай корр.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

У К А З

В. М. ПУХОВСКОЙЕ ХҮДӨӨ АЖАХЫЕ ҮЙЛЭДБЭРИИН ТЕХНИЧЕСКЭ ТАЛААР ХАНГАХА БУРЯАДАЙ АССР-эй ГҮРЭНЭЙ КОМИТЕДЭЙ ТҮРҮҮЛЭГШЭЭР ТОМИЛХО ТУХАЙ

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум **ингэжэ тогтообо:**

Пуховской Василий Михайловичые хүдөө ажахые үйлэдбэриин техническэ талаар хангаха Буряадай АССР-эй гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшээр томилхо.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1981 оной февралиин 13.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

У К А З

«РСФСР-эй СОЦИАЛЬНА ХАНГАЛГЫН ГАБЬЯАТА ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭ» ГЭҺЭН ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ БИИ БОЛГОХО ТУХАЙ

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиум **ингэжэ тогтообо:**

1. «РСФСР-эй социальна хангалгын габьяата хүдэлмэрилэгшэ» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ бии болгохо.

2. «РСФСР-эй социальна хангалгын габьяата хүдэлмэрилэгшэ» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ тухай дүримые баталха.

3. «РСФСР-эй социальна хангалгын габьяата хүдэлмэрилэгшэ» гэһэн энгэртээ зүүхэ тэмдэгэй түхэл дүрсые баталха.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ М. ЯСНОВ.
РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Х. НЕШКОВ.

Москва, 1981 оной февралиин 12.

Комсомолой ажабайдал

АЖАЛАЙ ЭДЭБХИ БАДАРУУЛБА

ВЛКСМ-эй ЦК-гай тогтоолой ёhoop декабриин 17-hoo БАМ-ай Буряадай участок дээрэ комсомолой Бүхэсоюзна габшагай барилгануудай эстафетэ «Арбадахи табан жэлдэ — габшагай түгэсхэл», «КПСС-эй XXVI съездые нэрэтэй солотойгоор угтая» гэhэн уряануудай доро эхилээ hэн.

Энэ эстафетын эгээн түрүүшын пункт Таксимо тосхон болоhон юм. Энэ хадаа БАМ-ай Буряадай участок дээрэхи эгээн залуу посёлогуудай нэгэн болоно. Мүнөө тэрэ улам ургажа байнхай. Хамтын гурбан байра, столово, hургуули болон магазин баригданхай.

Үнгэрhэн жэлэй август hарада «Буряадай комсомолец» гэhэн габшагай отряд ерээ бэлэй. Тиигэжэ комсомол-залуушуулай 4 коллектив байгуулагдажа, мүнөө түрэл партиингаа XXVI съездые нэрэтэй солотойгоор угтахын тула оролдосотой hайнаар ажаллажа байнхай.

Тус эстафетын эндэ хүрэжэ ерэhэнтэй дашарамдуулан болоhон митинг дээрэ Михаил Кокориной даадаг комсомол-залуушуулай модошо дархашуулай коллективтэ «Комсомолой Бүхэсоюзна габшагай барилгануудай эстафетэдэ илажа гараhан комсомол-залуушуулай түрүү коллективтэ» гэhэн ВЛКСМ-эй ЦК-гай вымпел барюулагдаhан байна.

Эстафетын удаадахи пунктнууд гэхэдэ, тоннельщигүүдэй тосхонууд—Северомуйск, Тоннельный болоо hэн. Северомуйска тоннель бүхы БАМ-ай түлхюур болодог гэжэ хэлсэдэг. Энэньшье гайхалгүй. Тэрэ айхабтар хүндэ хүшэр байдалда малтагдана бшуу. Эндэхи комсомолой эдэбхитэдэй зүблөөн дээрэ тоннельшэд өөhэдынгөө туйлаhан амжалтанууд тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгөө hэн. Мүнөө комсомол-залуушуулай 12 коллектив «КПСС-эй XXVI съездын нэрэмжэтэ» гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө социалис мүрысөө дэлгэрүүлээд, габшагай шангаар хүдэлжэ үргэлжэлhөөр. Петр Барахоевой даадаг модошодой, Юрий Дымовэй хүтэлбэрилдэг жолоошодой, Валерий Прокушевой модошо дархашуулай бригаданууд түрүү зэргэдэ ябана. Тиихэдэ эдэбхитэдэй суглаан КПСС-эй XXVI съездые нэрэтэй солотойгоор угтажа, съездын боложо байhан үдэрнүүдтэ алмагдаhан түлишэ болон материал дээрэ хүдэлхэ гэhэн хандалга БАМ-ай Буряадай участогай бүхы комсомолшууд, залуушуулда зорюулагдажа абтаhан байна. Эдэ мүрысөөнүүдтэ тоннельнэ арбан нэгэдэхи отрядай проходчик Сергей Савилов, электровозой машинист Степан Лукач гэгшэд шалгаржа гараа. Мүн хүдэлмэришэдэй посёлогууд болон бригада, участогууд дээрэ «Комсомольская правда» гэhэн агитпоездын гэшүүд лекци уншаа, hонирхолтой концерт, наада харуулаа.

Северомуйскhаа удаа тус эстафетэ Янчукан тосхон ошоhон байгаа. Эндэ болоhон суглаан дээрэ залуу хүбүүд, басагад ажал хэрэгүүд тухайгаа хөөрөө. Энэ посёлок оройдоол жэлшье болоогүй юм. Эндэ үнгэрhэн жэлэй апрелиин 22-то залуушуул ерэжэ, түрүүшын гадаhа зоогоо hэн. Тэрэ энээхэн тон богони саг соо байрын дүрбэн томо гэр, овощехранилищи баригдаhан. 40 километр утатай самсаал отологдоhон байна. Съездын урда тээхи социалис мүрысөөндэ Николай Жаргинский, Владимир Жельский, Виктор Кухта гэгшэдэй комсомол-залуушуулай бригаданууд түрүүлжэ ябаhаар.

Удаань энэ эстафетые Шэнэ-Уоян, Кичерэ тосхонуудай залуу барилгашад хани халуунаар угтажа абаа. Тэрэ үдэр Кичерэ тосхон түрүүшын поезд ерэжэ, энэ уулзалгые бүри hонирхолтой, ехэ удха шанартай болгоо юм. ВЛКСМ-эй XVIII съездын нэрэмжэтэ отряд эндэ ерэжэ, хоёр жэлэй туршада айхабтар ехэ юумэ хээ. Тус посёлок мүнөө манай участок дээрэхи эгээн гоё hайхан посёлогуудай нэгэн гэжэ тоологдодог.

Эстафетэ саашалхадаа Северобайкальск хото, «Солнечный» тосхон хүрэжэ, эндэхи барилгашадтай уулзаhан, хөөрэлдэhэн байха юм. Комсомол-залуушуулай эрхим коллективүүд түрэл партиингаа ээлжээтэ съездые ямар амжалтануудаар угтахала бэлдэжэ байhан тухайгаа элидхээ.

Энэ үнгэргэгдэhэн эстафетэ хадаа БАМ-ай Буряадай участогай барилгашадай КПСС-эй XXVI съездые ажалай ёhотойл эрхим hайн амжалтануудаар угтахаар бэлдэжэ байhые харуулhан байна бшуу. Эстафетэ үнгэргэлгэдэ транспортна барилгын ветеранууд, ажалай болон дайнай ветеранууд, hалбаринуудые даагшад, партиина организациин секретарьнар хабаадаа. Энэ үедэ олон залуу барилгашад ажалдаа үндэр бүтээсэ туйлаhанайнгаа түлөө БАМ-дахи ВЛКСМ-эй ЦК-гай штабай грамотануудаар шагнагдаба. Иигэжэ тус эстафетэ БАМ-ай барилгашадай дунда үшөө нэгэ ажалай эдэбхи бадаруулба бшуу.

Б. БАЛЬБАРОВ,
БАМ-ай Буряадай участогдахи ВЛКСМ-эй ЦК-гай штабай начальник.

ПАРТИИН ХАРАА ТҮСЭБ БҮГЭДЭ АРАДАЙ ХЭРЭГ

КПСС-эй ЦК-гай проект зүбшэн хэлсэнэбди

ҺАЙН ҮРЭ ДҮНГҮҮДЫЕ ТУЙЛАХАБДИ

Арбадахи табан жэлэй hүүлшын жэл манай предприятиин коллективтэ алишье талаараа hайн, аша үрэ ехэтэй ажалай жэл болоо. Урдаа табигдаhан зорилгонуудаа дууhан ойлгожо, түрэл партиингаа XXVI съездые нэрэтэй солотойгоор угтахын тула бидэнэр габшагай шангаар хүдэлжэ, үнгэрhэн жэлэйнгээ барилга-хабсаралгын түсэб 104 процент дүүргэhэн байнабди. Тиигэжэ ашаглалгада оруулагдаха бүхы объектнүүдээ түсэбэй ёhoop тушаагаа гээшэбди.

Үнгэрhэн жэлдэ Доодо-Хурамхаанай уhалууриин системэ шэнэлэн hэльбэжэ дүүргээбди. Эндэ ехэ удха шанартай хүдэлмэри хэгдээ. Энээнэй ашаар Хурамхаанай совхозойхид 231 гектар таряалан ундалуулжа шадаха аргатай болоо. Мүн энэ уhалууриин системэ дээрэ уhа сасадаг «Фрегат» гэжэ хоёр оньhон түхеэрэлгэ тодхогдоhон байна. Тиихэдэ Баргажан голой эрьеынь үндэр болгожо, даамба бодхоохо хүдэлмэри үргэлжэлhөөр. Энэ хүдэлмэри хүндэ хүшэр юм. Гэбэшье хүн бүхэн хүйтэнние хүйтэн гэнгүй, габшагай hайнаар ажаллажа, тус барилгаяа болзорhоонь урид hайн шанартайгаар дүүргэхые оролдоно.

Тэрэшэлэн манай нүүдэл колонны хүдэлмэришэдэй хүсөөр 953 гектар газарта культур-техническэ хүдэлмэри хэгдээ. Түсэбэй ёhoop зургаан худаг үрэмдэхэ аад, наймые үрэмдэжэ, адууhа малда, малшадта уhа үгэhэн байнабди. Тиихэдэ 710 дүрбэлжэн метр гэр байра баригдаа. Өөрынгөө материально-техническэ үндэhэ hуури бэхижүүлхэ талаар ехэ хүдэлмэри ябуулагдаа. Заhабарилгын мастерской шэнэлэн hэльбээбди.

Туйлаhан амжалтанууднай хаанаhаа эхитэйб гэхэдэ, нэн түрүүн бригадна аргын зарим зүйл хэрэглэдэг болообди. Бүхы барилгынгаа 72 процентые бригадна аргаар дүүргээбди. Гэбэшье манай хүдэлмэриин эгээн шухалань юуб гэхэдэ, продукци болохиргаан өөhэдынгөө кадрнуудые бэлэдхэхэ, хүдэлмэриин участок бүхэндэ тэдэнэй харюусалга дээшэлүүлхэ, ажалай эмхидхэл hайжаруулха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулна. Бидэ социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхые оролдодог гээшэбди. Шэнэ, арбан нэгэдэхи табан жэлээ коллективнай бата найдамтай үндэhэ hуури дээрэ эхилээ. Энэ табан жэлдэ бидэнэй урда ехэ зорилгонууд табигданхай. Бидэ хэдэн зуугаад гектар таряалан болон сабшалан дээрэ элдэб хүдэлмэри хэжэ, үрэжэлыень эрид дээшэлүүлхэ ёhотойбди.

КПСС-эй ЦК-гай проект зүбшэн хэлсэхэдээ, манда хабаатай мелиоративна барилгаар hонирхолтой хөөрэлдөө дэлгээ бэлэйбди. Эндэ мелиораци хэхэ бүхы хүдэлмэри комплексно гурино. Тэрэ хадаа уhалууриин барилгын шанарhаа, үрэжэлыень hайжаруулhан сабшалан болон таряалангай ургасаhаа дулдыдана бшуу. Энээн тухай КПСС-эй ЦК-гай Гол шэглэлнүүд соо хэлэгдэнхэй.

Манай предприятиин партиина организаци болон захиргаан уhалууриин ... маар ябуулха гэжэ хэлэгдэhэниинь бултанда hайшаагдаа. Гэхэтэй хамта энээн соо үшөө иигэжэ бэшээ hаа hайн байгаа: «Уhалууриин системэ байгуулжа, үрэжэлыень hайжаруулhан газар дээрэхи ургасынгаа түлөө мелиораторнууд харюусаха ёhотой».

Коллективэйнгээ хүдэлмэришэдэй шүүмжэлхы дурадхал, hанамжа хараада абажа, энэ жэлэй социалис уялганuудые абаhан байнабди. Бидэндэ түрүү хүдэлмэришэд болон коллективүүд олон. Мастерска участогуудай дундаhаа коммунист М. Б. Намаевай ударидаг участок hара бүри түсэбөө дүүргэжэ, түрүү зэргэдэ ябадаг. Коммунистнууд-жолоошод В. А. Посельский, А. Н. Молчанов, Н. Б. Шараев гэгшэд hайнаар ажаллана.

Иигэжэ манай оньhожоруулагдамал нүүдэл колонны коллектив арга боломжонуудаа хэрэглэжэ, шадаал hаа, ехэ хүдэлмэри hайн шанартайгаар хэхые оролдоно. Хүдэлмэришэдэй урма зоригтойгоор, үндэр бүтээсэтэйгээр ажаллаха эрхэ байдал байгуулхые саг үргэлжэ оролдонобди. Тэдэниие моральна, материальна талаар урмашуулха хэмжээнүүд хараалагданхай. Юрэдөө, манай коллектив энэ жэлдэ hайн үрэ дүнгүүдтэйгээр ажаллажа гарахаар зэhэнхэй гээшэ.

З. ШИРЕТОРОВ,
«Бурводстрой» трестын Хурамхаанай оньhожоруулагдамал колонны партбюрогой секретарь.

Алас-Дурнын хизаарта

«ДАЛЬЗАВОДОЙ» ТЭМДЭГТЭЙ

Номгон далай дээрэхи судна заhабарилгын эгээл үнинэй «Дальзавод» гэжэ предприяти электрод ехээр бүтээдэг болонхой. Энэ продукци үйлэдбэрилхэ линиг болзорhоо урид проектээр хараалагдаhан хүсэндөө хүргэгдөө юм. Шэнэ түхеэрэлгэ эгээл хүшэр хүндэ хүдэлмэриие автомадаар хэхэ арга олгоо.

Электродой hалбариие шэнэдхэлгэ хадаа гагнууриин үйлэдбэриин түхэлые хубилган шэнэдхэхэ программын нэгэ хубинь болоно. Арбадахи табан жэлдэ заводто бүтээсэ ехэтэй 170 гаран түхеэрэлгэ нэбтэрүүлэгдэhэн, гар ажал эрид хороогдоhон байха юм.

Владивосток.

УЛАД ЗОНОЙ ХҮСООР БАРИГДАА

Улад зоной хүсөөр баригдаhан шэнэ ТЭЦ Комсомольск-на-Амуре хото шадарай теплицнэ совхозые ба гахай үсхэбэрилгын комплексые дулаагаар хангана.

Арадай депутадуудай городской Совет иимэ барилга хэхэ үүсхэл гаргаа hэн. Тус Совет бүхы предприятинууд болон эмхи зургаануудай хүдэлмэриие залан хүтэлдэг юм. Котельнэдэ хэрэглэгдэхэ түхеэрэлгэ нютагай заводуудта бүтээгдээ. Промышленна предприятинуудай түлөөлэгшэд котельнын байшангые бодхооходонь, шэ мэглэн гоёоходонь туhалhан байгаа. Тиигэжэ ТЭЦ-эй түрүүшын комплекс-котельнэ түсэбөөр хараалагдаhан болзорhоо хоёр hараар урид ашаглалгада оруулагдаа бшуу. Тэрэ город шадарай ажахынуудые, мүн хүн зоной ажаhуудаг микрорайонуудые халуун уhаар хангажа эхилээ.

Депутадууд бусадшье шухала барилгануудые хиналтадаа абанхай. Тэдэнэй туhаламжаар «Амурсталь» заводто котелой барилга түргэдхэгдэбэ.

Комсомольск-на-Амуре,
Хабаровска хизаар.

ЭВЕНКНҮҮДЭЙ АМАН ҮГЫН ЗОХЕОЛНУУДЫЕ БЭШЭЖЭ АБАНА

Благовещенскын этнографууд эвенкнүүдэй үльгэр онтохонуудые, дурсалга домогуудые шэнээр буулгажа абаба. Тэдэнэр Байгал-Амарай түмэр замай барилгын оршондохи тосхонуудта, орошодой үбэлжөөнүүдтэ хүрэжэ, улад зонтой хөөрэлдэhэн, үнинэй үльгэршэдтэй, национальна hургуулинуудай этнографиин кружогуудай гэшүүдтэй уулзаhан байна.

Үшөө 30-аад онуудта Амарай эвенкнүүдэй аман зохёол түрүүшынхеэ этнографуудай анхарал татаhан байгаа. Тиихэдэ Хойто зүгэй арадуудай алфавит зохёохо комитет хүдэлжэ байгаа hэн. Суглуулагдаhан материалнуудhаань үхибүүдэй уншаха онтохонууд лэ гол түлэб хэблэгдээ hэн.

Шэнээр бэшэжэ абаhан аман үгын зохёолнууд Амарай үндэhэн хүн зоной соёлой баялиг тухай ойлгомжые бүри үргэдхэнэ. Шэнэ үетэн урданай нүүдэл зоной аман үгын зохёолнуудые үг залгамжалан абаад, саашадань хүгжөөнэ.

Благовещенск.
(ТАСС-ай корр.).

Улаан-Үдын локомотив-вагон заhабарилгын заводой коллектив КПСС-эй XXVI съездын хүндэлэлдэ дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ ажалай эрхим дүнгүүдые туйлана. Заводто ажалые бригадна гуримаар эмхидхэхэ, ажалай түлөөhые нэгэ нарядаар түлэхэ гурим шэнээр нэбтэрүүлэгдээ.

Ажалай түлөөhые нэгэ нарядаар түлэхэ гээшэ ехэ харюусалгатай. Хубиин ажалhаа коллективнэ ажалда, хубиин харюусалгаhаа хамта хүдэлдэг нүхэдэйнгөө түлөө харюусалга мэдэрэлгэ хүн бүхэнэй харюусалгые дээшэлүүлнэ гэжэ ажабайдал харуулна. Ажалай түлөөhые нэгэ нарядаар түлэхэ гэhэн хүдэлөө заводой механическа цехэй Виктор Загузин, якорна цехэй Игорь Дьячков, локомотив хабсаралгын цехэй Юрий Ушаков, түмэршэ дархашуулай цехэй Жаргал Бадмаев гэгшэд үүсхэhэн байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Улаан-Үдын ЛВРЗ-гэй механическа цехтэ шэнэ үүсхэл дэмжэhэн токарьнуудай бригадын бригадир коммунист Виктор Загузин.

П. БУРМАКИНАЙ фото.

ХҮСЭ ШАДАЛАЙМНАЙ, БАЯЛИГАЙМНАЙ ЭШЭ ҮНДЭҺЭН

«Газараа нюдэнэйнгөө сэсэгы мэтээр гамнагты, хамгаалагты» гэhэн Ленинэй захяада «Гол шэглэлнүүд» соо найруулагдаhан **«...Хүдөө ажахын эдлүүриин газарта гамтайгаар хандаха хүдэлмэрее шангадхаха...»** гэhэн мүрнүүд гүйсэд харюусана.

Энэ шухала hалбарида бэелүүлэгдэжэ байдаг хэмжээ ябуулганууд тус документ соо тэмдэглэгдэнхэй. Газарай нуралгатай тэмсэл шангадхахаар, газарые шанаржуулан hайжаруулгые түргэдхэхэ, али бүхы юумэнhээ тэрэниие хамгаалхаар хараалагданхай. Хүрьhэнэй үрэжэл бүхы талаарнь hайжаруулха, хүрьhэ хамгаалха, ой модо тариха, бэлшээриин газарта анхаралаа ехээр хандуулха тухай онсолон хэлэгдэнхэй.

Эдэ зорилгонууд «Газар» гэhэн холын хараата тусхай программа мэтээр уггагдана. КПСС-эй XXVI съездэдэ зорюулагдажа, СССР-эй ВДНХ-да нээгдэhэн «СССР-эй газарай нөөсэ баялигуудые гамтайгаар хэрэглэхэ» гэhэн баян экспозици тэрэнэй хубинь болоно. Гүрэнэй удха шанартай асуудалые шиидхэлгэдэ эрдэм, техникын ба түрүү дүй дүршэлэй туйлалтануудай зорюулагдадаг байhые энэ бүхэсоюзна харалга согсолно. Бүхы экономикын саашанхи хүгжэлтэ нэн түрүүн тэрээнhээ дулдыдаха ха юм.

«Газар —манай хүсэ шадалай, баялигай эшэ үндэhэн мүн,—гэжэ колхозникуудай Бүхэсоюзна гурбадахи съезд дээрэ (1969 он) нүхэр Л. И. Брежнев хэлэhэн юм. — ...Хүрьhэ хамгаалалга хадаа бүгэдэ нниитын хэрэг мүн. Газарые гутааhан ушар бүхэниие обществодо харша хэрэг гэжэ тоолохо. Газарта хайша хэрэгээр хандаhан, тэрэнэй үрэжэл дээшэлүүлээгүй хүн бүхэн арад зоной байдалые hайжаруулха материальна үндэhэ hуурие хазагайруулна гээшэ».

Выставкын экспозици манай газарай фондо тодорхойшэнжэлэл хэнэ. Барилгын үргэнөөр хэгдэжэ байбашье, хүдөө ажахын эдлүүриин газарай хэмжээн тэрэл зандаа үлэнэ—600 миллионhоо үлүү гектар.

Гансал манай орон дотор шэнэ газар иимэ ехээр элдүүрилэгдэн ашаглагдаа. Совет засагай жэлнүүдтэ таряалангай талмай 109 миллион гектараар гэхэ гү, али хоёр шахуу дахин үргэдхэгдөө гэжэ эндэ табигдаhан зүйлнүүд hануулна.

Теэд ороноймнай газар дайдын хэды үргэн дэлгэр байбашье, газарай нөөсэ баялигууд хизааргүй ехэ бэшэ. Хүн бүхэндэ хубааха болоо hаа, таряалангай талмай саг үргэлжэ хорохо байна. Харин эрдэмтэдэй тэмдэглэhэнэй ёhoop, газарай нөөсэ бага байхаhаа гадна тиимэ бэлэхэнээр ашаглагдахагүй юм. Тиимэhээ бүхы баялигай эшэ үндэhэн болохо газарай үрэжэл дээшэлүүлхэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулагдана.

Элдэб эрхэ байдалда энэ зорилгын ямараар шиидхэгдэжэ байhые выставкэ олон тоото жэшээнүүд дээрэ харуулна. Олонхи районуудта (гол түлэб талата) хүдөө ажахые хурдан түргэнөөр хүгжөөхын тула поли элдүүрилхэ шэнэ технологи хэрэгтэй болонхой. Хүрьhэ урбуулжа хахалдаг анзаhанай орондо плоскорезээр 34 миллион гектарай газар элдүүрилэгдэдэг болоо гэжэ мэдээсэгдэнэ. Газарай хүрьhэнэй нуралгые зайсуулха сеялкэ бүри ехэ—37 миллион гектарай талмайда хэрэглэгдэнэ.

Олонхи фото-зурагууд дээрэ ой модоор хүреэлэгдэhэн полинууд харагдана. Энэ зураглал гоё hайхан байхаhаа гадна газар hайнаар элдүүрилэгдэнэ, экономико түргэнөөр хүгжөөгдэнэ гэжэ гэршэлнэ. Мүнөө 20 миллион гектар таряалан ой модоор бата найдамтайгаар хүреэлэгдэнхэй. Харин тэрэнэй ашаг үрэ гэхэдэ, жэл бүри хэдэн миллион тонно нэмэлтэ тарян болон бусад продукци абтана бшуу.

Газарые hайжаруулха хэдэн олон түрүү аргануудай ухаха шанарые выставкэдэ табигдаhан зүйлнүүд тайлбарилна. Оршон тойронхи байгаалиие хамгаалгын, ой модоной, уhанай, заповедник ба заказнигуудай үүргэ эндэ ехэ hуури эзэлнэ.

Газарай баялиг бүхы талаhаа эндэ харуулагданхай. Энэ баялигта, энэ нөөсэдэ арад зоной анхарал оролдоого бүри дээшэлнэ. В. И. Ленин иигэжэл захяа hэн, хододоо тиимэл байгаа, мүнөөнэй ба ерээдүйн үетэнэй баян дэлгэр байхын тула партиин программна документ соо иимээр лэ хараалагданхай.

А. СМИРНОВ,
ТАСС-ай шэнжэлэгшэ.

МАЛАЙ ҮБЭЛЖЭЛГЭ—ХАРЮУСАЛГАТАЙ ХАҺА

БЭРХЭШЭЭЛЫЕ ДАБАЖА ҺУРААД...

Элдин сагаан Тамчын ехэ талада тэрэ жэлдэ хагда ногоон хомор, хахирхан саг байгаа бэлэй. Эгээл тиихэдэ отделениин малшад арбадахи табан жэлэй түсэб бэелүүлжэ эхилээд байгаа бшуу.

Үнэндөө, эхинhээ ямар эршэ абанабши, тэрээнhээл hабагша татан, урма зоригтойгоор урагшаа дабшаха, амжалта туйлаха ха юмши даа.

Тиимэhээ ган гасуурай тохёолдуулhан бэрхэшээлнүүдhээ сүхэрэнгүй, бүхы арга боломжоёо хэрэглэн, мал адууhаяа гарза хоролтогүйгөөр ондо оруулхаhаа гадна ехэ продукци абахын түлөө бүхы шадалаараа оролдообди. Сэлэнгын бусад ажахынуудай фермэнүүдэй байдалhаа манайхи юугээрээшье илгаагүй, хүшэрхэн лэ байгаа. Хэды тиигэбэшье манай Цайдамай фермын коллектив үбэлжэлгын үедэ hү ехээр hааха уялга абаад, районой малшадые социалис мүрысөөндэ уряалаа бэлэй. Зорихоноо бэелүүлэн, үбэлжэлгын үедэ үнеэн бүриhөө 1300 килограмм hү hаагаад, манай коллектив район соогоо дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ эрхимлээ hэн.

Иигээд ерэхэдээ бэеэ зэhэн, хүсэеэ зангидан хүдэлхэдөө хэршье бэрхэтэй үедэ амжалта туйлажа шадаха байhанаа коллективнай харуулаа. Олоч жэлэй туршада фермые даагшаар дээдэ эрдэмтэй зоотехник коммунист Дулма Лодоновна Лундукова хүдэлнэ. Тиимэhээ эндэ мал харууhалха, эдеэлүүлхэ зоотехническэ гуримай наринаар сахигдадагынь мэдээжэ. Жэшээнь, гунжад, үнеэд саг болзортоо искусственна аргаар үрэжүүлэгдээд, тугаллаха болоходоо, тусхай анхаралда абтадаг. Тэдэнэр тусхай рационоор эдеэлүүлэгдэнэ. Үнеэн бүриhөө заатагүй тугал абаха гэжэ манай малшад оролдодог юм. Арбадахи табан жэлэй туршада зуун үнеэн бүриhөө дунда зэргээр 90 тугал түлжүүлхэ түсэбтэй байhан аад, 97 тугал абажа шадаа. Отделениин зоотехник Е. А. Бутуханова, hаалишад болон тугалшад Д. Ч. Найданова, Л. О. Очирова гэгшэдэй оролдосын аша үрэ эндэ ехэ гэжэ хэлэхээр.

Тэрэшэлэн фермын коллектив hү hааха, гүрэндэ худалдаха арбадахи табан жэлэй түсэбые үлүүлэн дүүргэhэн байна. Табан жэлэй туршада гүрэндэ хамта 17.660 центнер hү тушааха даабари үлүүлэгдээ. hаалишад А. Жалсанова, Ц. Золтуева, Ю. Лубсанова, Б. Дондукова, Д. Данзанова гэгшэд табан жэлэй хубиингаа түсэбүүдые дүүргэhэн байна. Эдэнэр булта ажалша бэрхэ хүнүүд юм. Жэшээлхэдэ, үнгэрhэн зун фермын hаалишад үнеэдээ hайнаар hаахаhаа гадна, өөhэдынгөө hайн дураар үбhэ тэжээл бэлэдхэлсэхэмнай гэhэн үүсхэл гаргаад, богони болзорто 1200 центнер эрхим шанартай үбhэ хуряажа абаа. Хамтын хэрэгэй түлөө ходо hанаагаа зобожо, шэнэ түрүү юумэндэ эдэбхитэйгээр хабаадажа байдаг эбтэй зэтэй коллектив юм.

Энэ фермын байра бэйдалые тиимэшье hайн гэхээр бэшэ. Малайнь байранууд гол түлэб хуушан, оньhожоруулгын ямаршье түхеэрэлгэ тодхогдоогүй. Малай шабааhа шэбхэ хүнэй гараар сэбэрлэгдэнэ. Авто-уhалуури эндэхи малшад харажашье үзөөгүй. Тэжээлэй зүйлнүүдые үргэбшэ, хүнэгүүдээр өөhэдөө зөөгөөд, тус тустаа боошхонууд соо халуун уhаар эдеэшүүлдэг. Иимэ байдалда хүдэлжэ туйлаhан амжалтэ бүри сэнтэйгээр тоологдохо ёhотой.

Оньhожоруулагдаагүй фермэдэ хүдэлдэг малшад Михаил Лубсанов Максим Очиров хоёрой даабари, харюусалгань ехэ. Гэбэшье тэдэнэр хаанашье үрдижэ, ажалаа hайнаар хэдэг.

Гүрэндэ мяха тушааха табан жэлэй түсэбөө манай отделениин ажалшад мүн лэ үлүүлэн дүүргэжэ шадаа. Түсэбөөр хараалагдаhан 6 мянган центнерэй орондо 7725 центнер мяха тушаагаабди. Малай шэгнүүр дээшэлүүлхэhээ гадна, эдэ жэлнүүдтэ малай үхэл гарзые хороогообди. Түбхын түрүүн жэжэ-божо, туранхай үхэрнүүдые илгажа, тусгаар харууhалан шахаха хэмжээнүүд абтаhан байгаа.

Цайдамай хонишод оролдосотойгоор хүдэлжэ, табан жэлэй туршада 1614 центнер ноохо тушаагаад, түсэбтэ даабаряа хэдэн центнерээр үлүүлээ. Зуун эхэ хонин бүриhөө эдэ жэлнүүдтэ дунда зэргээр 90 хурьган түлжүүлэгдэhэн байна. Зуутан-хонишод Л. Ж. Чагдуров, Б. Д. Дашиева, Б. Б. Золтуев, А. Л. Бадмаева, Б. Б. Бадмаева гэгшэд онсо шалгараа.

Тиигэжэ манай отделениин ажалшад арбадахи табан жэлэй түсэбые алишье талаарнь дүүргээд, мүнөө урма зоригтойгоор урдаа табигдаhан саашанхи зорилгонуудаа бэелүүлхэ гэжэ оролдоно. Механизаторнууд С. Бадаров, О. Жалсанов, Р. Цыренжапов, луговод П. Бимбаев болон бусад эрхим хүдэлмэрилэгшэд манай омогорхол болоно.

Үнгэрhэн табан жэлэй туршада манай ажалшадай ажаhуудал hайжараа. Ехэ барилга хэгдэhэн байна. Тусхайлбал, 200-гаад hурагшадай hураха хоёр дабхар hургуули шулуугаар бодхоогдоо, хоёр байратай хэдэн гэрнүүд баригдаа.

Саашадаа хүгжэхэ үндэhэ hууритайгаар арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэб бэелүүлжэ эхилбэбди. Эдэ жэлнүүдтэ тэжээл элбэгээр бэлдэжэ байха арга боломжонуудые олохо зорилготойбди. Манай отделениин мэдэлдэ байhан 7 мянган гектар сабшалангай оройдоо 2 мянганиинь уhалагдадаг юм. Бүхы сабшалангай гектар бүриhөө дунда зэргээр мүнөө 8 центнер үбhэ абана гээшэбди. Тиимэhээ газар hайжаруулгын хүдэлмэриие эршэтэйгээр ябуулха саг ерэбэ. Нэн түрүүн эдэ жэлнүүдтэ Тамчын уhалууриин системые шэнэлэн заhабарилхаhаа гадуур, бүхы сабшалан уhаар хангаха hубаг, ханаабуудые татаха ёhотойбди. Уhалууриие оньhожоруулхе зорилго урдаа табинабди. Тиихэдэ тэжээлэй олон жэлэй ургамалнуудые ехэ талмайда тариха hанаатайбди. Силос, сенаж бэлэдхэхэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулха, тэжээл бэлэдхэдэг тусхай цех отделенидээ барюулха дурадхал оруулаабди.

Техникын талаар манай отделени бирагүйшэг. Юуб гэхэдэ, манай «Бестужевский» совхозой техникэ гол түлэб Новоселенгинскдэ материально-техническэ hууритай хадаа, отделенинүүдэй хэрэглэмжэ хангаха ушарта холын ябадалтай болоно. Трактор, машина гүйжэ, эльгээгдэхыень хүлеэхэ hамбаанда зарим ажал hаатадаг гээшэ. Тиимэhээ отделениин хэрэглэмжын эрилтэдэ харюусаха техникын Цайдамда ходо байлгагдадаг hаань, ажалай эмхидхэл, зэбсэгжүүлгэ hайжарха зэргэтэй.

Манай Цайдам шэнги бага хан hууринуудай социальна хүгжэлтэ, hуудал байдал олон асуудалнуудые табина. Иимэ hууринуудта холын хараатай барилгануудые барилтай гү? Эндэ ажаhуугшадай тоо, хүдэлмэришэдэй хүсэ шадал, ерээдүйн арга боломжые хараалха социологическа шэнжэлэл хээд, үйлэдбэриин хүгжэлтые түсэблэхэ, hалбаринуудые тодорхойлхо саг ерэбэ. Тиихэдээ ямар барилгануудые ямар хэмжээгээр бэелүүлхэб гэжэ мэдээд байха ха юмбибди. Партиин хараалhан түсэбүүдтэй танилсахадаа, иимэ асуудал тушаа бодолгото болоhобди.

Арбан нэгэдэхи табан жэлдэ hурагшадай интернат, шэнэ клуб, гэрнүүдые бариха hанаатайбди. Ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангаха хэрэгые hайжаруулхадаа, совхозой үйлэдбэридэ хабаадаха залуу халаанда эрхэ байдал түхеэрнэ ха юмбибди.

Урдахи табан жэлээ дүүргэhэнэйнгээ түлөө совхозой дамжуулгын Улаан туг хододоо бариха эрхэ олоо hэмди. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэб бэелүүлхэ зорилготойгоор манай отделениин ажалшад мүнөө аhан шадалаараа ажаллажа байна.

Д. МУНКУЕВ,
Сэлэнгын районой «Бестужевский» совхозой Цайдамай отделениие эрхилэгшэ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиу[...]

УКАЗ

НҮХЭР П. В. БАХАЕВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-[...] ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛ[...] ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Партийна, советскэ болон ажахын органуудта ур[...] саг соо аша үрэтэйгөөр ажаллаhанайнь түлөө, түр[...] 50 наhа гүйсэhэнтэйнь дашарамдуулан, КПСС-эй Хор[...] райкомой нэгэдэхи секретарь **Бахаев** Поликарп Васи[...]вичые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Прези[...]мэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй
Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй
Секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан
1981 оной февралиин 4.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиу[...]

УКАЗ

НҮХЭР Н. В. КИМЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-[...] ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛ[...] ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Эрдэм наукын ба республикын соёлой талаар о[...] жэлэй туршада hайнаар ажаллаhанайнь түлөө түрэ[...] 50 наhа гүйсэhэнтэйнь дашарамдуулан, түүхын болон [...]хитектурно-уран hайханай гүрэнэй нэгэдэмэл му[...] генеральна директор **Ким** Николай Владимировичые [...]ряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй [...]дэлэлэй **грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй
Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй
Секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1981 оной февралиин 9.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиу[...]

УКАЗ

НҮХЭР Б. Э. ЖАМСУЕВЫЕ БУРЯАДАЙ АСС[...] ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭ[...] ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Хүдөө ажахын үйлэдбэридэ олон жэлэй туршад[...] үрэтэйгөөр ажаллаhанайнь түлөө түрэhөөр 50 наhа [...]сэhэнтэйнь дашарамдуулан, Яруунын районой Яру[...] совхозой директор **Жамсуев** Бадма Эрдынеевичые [...]ряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй [...]дэлэлэй **грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй
Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй
Секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1981 оной февралиин 11.

Совэдүүдэй хүдэлмэри

НЯГТА ХАРИЛСААТАЙБДИ

Манай сомоной Соведэй газар дээрэ «Георгиевский» совхоз оршодог. Совхозой хүдэлмэришэдэй ажал хэрэгүүд, амжалта туйлалтанууд сомоной Соведэй ажал ябуулгатай нягта холбоотой гэжэ мэдээжэ. Малшадай, механизаторнуудай, арадай депутадуудай оролдолгын ашаар үнгэрһэн табан жэлэй туршада бага бэшэ юумэн хэгдээ. Экономическа ба социальна хүгжэлтын түсэб таряа хуряалгаһаа бэшээрээ гол түлэб дүүргэгдээ. Арбадахи табан жэлдэ юһэдэхи табан жэлтэй жэшэхэдэ һү һааха түсэб 12 процентээр, ноохоной түсэб 22 процентээр дээшэлээ. Нёдондо жэл ажахымнай ногооной һайн ургаса абажа, 40 мянган центнер үбһэн ба зелёнко бэлдэгдээ, 10 мянган центнер сенаж, 30.160 центнер силос дарагдаба. Мүн баһа һолоомоёошье гээлтэгүйгөөр суглуулжа, 10 мянган центнер сомообди. 305 тонно витаминтай гурил, 8000 центнер талха тариаанай элдэб зүйлнүүдые бэлдэһэн байнаабди. Гадна республикаһаа гадуур 1500 тонно бүдүүн тэжээл бэлдэбэбди.

1980 ондо Соведэймнай харьяата газар дээрэхи бүхы хүн зоной хабаадалгатайгаар 8 суглаан үнгэргэгдэжэ, хубиин мал адуулха ба тарянда мал оруулхагүйн түлөө тэмсэхэ тухай, нийтын малда үбһэ тэжээл бэлдэлгэдэ бүхы зоной хабаадаха тухай асуудалнууд үргэнөөр зүбшэн хэлсэгдэһэн байна. Нийтын малда тэжээл бэлдэхэ хүдэлмэриин харюусалгатай хаһада үдэр бүхэндэ 350 хүн үбһэндэ гаража байгаа. Тэдэнэй тоодо һурагшад, гэрэй эзэн эхэнэрнүүд, пенсионернүүд ба хүдөөгэй интеллигенци оролсоно. Ашанга, Амгалантын гэрэй эзэн эхэнэрнүүд ба пенсионернүүд илангаяа эдэбхитэйгээр хүдэлөө. Энэ талаар депутадуудайшье хубита бии. Депутадай хоёр бүлэг саг үргэлжэ хүдэлнэ. Ашангадахи депутадай бүлэгые отделениие эрхилэгшэ Б-М. Ц. Дондоков толгойлно. Энэ бүлэгэй депутадууд һунгагшадтаяа саг үргэлжэ уулзажа, хэһэн ажал тухайгаа тоосожо байдаг. Тэдэнэр һунгагшадай захяануудые дүүргэхын түлөө оролдоно. Токарна станок, гагналгын тухеэрэлгэ абаха, хүдөө ажахын машинануудые заһаха бокс бариха тухай захяануудые бэелүүлхын түлөө оролдоно.

Амгалантада эмхидхэгдэһэн депутадай бүлэгые РСФСР-эй һургуулиин габьяата багша, соёл культурын, эрдэм гэгээрэлэй, болбосон түхэлтэй болголгын талаар саг үргэлжын комиссиин түрүүлэгшэ Ц-Х. М. Мункуева хүтэлбэрилнэ. Тус комиссиин гэшүүд 3-дахи отделениин ажахын, социально-соёлой байгуулалтын түсэбүүдэй бэелүүлгэдэ ехэ нүлөө үзүүлнэ. Тэрэшэлэн энэ отделениин һү һаалиин фермэдэ эмхидхэгдэһэн депутадай постые депутат М. Б. Ширапова хүтэлбэрилнэ. Тиимэһээ хүдөө ажахын бүхы асуудалнуудые шиидхэлгэдэ эдэбхитэйгээр хибаадалсана. Гүрэндэ һү худалдаалгын табан жэлэй түсэбые энэ дэхи фермын коллектив 151,8 процент дүүргэв юм. Эндэ Мария Батуевна Шираповагай толгойлдог депутадай пост гэбхэ Ашангын һаалиин фермэдэхи депутадай постые түрүү һаалишан М. К. Батина хүтэлбэрилнэ. Тэрэ фермынгээ ажалые эрид һайжаруулха, район соогоо түрүүшүүлэй зэргэдэ гараха талаар үнэн зүрхэнһөө оролдоһон байна.

Сомономнай Соведэй гүйсэдкомой сесси дээрэ совет байгуулалтын, газар эдлэлгын, һургуулиин, һуурин тосхонуудаа болбосон түхэлтэй болголгын, хүмүүжүүлгын талаар асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэдэг юм. Илангаяа үбһэ тэжээл бэлэдхэлгээр олон хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдэдэ. Нуга сабшалан уһалагшадай, тосхоной ажалшадай дунда ойлгуулламжын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдаа. Социалис мүрысөө аша үрэ ехэтэйгээр эмхидхэлгэдэ депутадууд хубитаа оруулан байха. Сомоной Соведэй гүйсэдкомой гэшүүд хирэ-хирэ болоод лэ сугларжа, шухала асуудалнуудые зүбшэдэг гэримтэйбди. «Арадай һаян арадай дружинануудай хүдэлмэри тухай», «һуралсалай шэнэ жэлдэ һургуулинуудай бэлдэлгэ тухай», «Хүн зонние үбэлэй үеэр огородой эдеэгээр хангаха тухай» гэхэ мэтэ асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэһэн байна. Мүнөө манай сомоной Соведэй ажалшад түрэл партиингаа XXVI съездые ажалай бэлэгүүдээр угтахын тула бүхы хүсэ шадалаа элсүүлжэ байнхай.

Б. БАДМАЕВ,
арадай депутадуудай Ашангын сомоной Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ.

Хоринн район.

Шэнэ кино

Энэ һара соо совет кинематографистнуудай шэнэ олон фильмнүүдтэ танилсахабди. Байгша оной февралиин 15-һаа эхилжэ, «Особо важное задание» гэжэ үнгэтэ, хоёр серитэй фильмээр түрүүшын бүхэсоюзна харалга эхилхэнь. Тус фильм хадаа совет кинематографистнуудай КПСС-эй XXVI съездэдэ зорюулһан бэлэг болоно.

Манай республикын кинотеатрнуудта энэ шэнэ фильмые харалга баяр ёһололой оршон байдалда үнгэргэгдэхэ зэргэтэй.

СССР-эй Гүрэнэй шангай лауреат, СССР-эй арадай артист Евгений Матвеев тэрэниие «Мосфильм» студида буулгаһан байна. Борис Добродеев, Пётр Попогребский хоёрой зохёоһон сценариин Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ авиационно заводой коллективэй тон богонихон сагай хугасаа соо «ИЛ-2» гэжэ штурмовигуудые бүтээн гаргаһан тухай хөөрэнэ.

ОНСО ШУХАЛА ДААБАРИ ТУХАЙ

«Бүхы юумэ—фронтдо! Бүхы юумэ илалтын түлөө!» гэһэн уряа Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ ажалай хүдэлмэрилжэ байгшадай гол зорилго болоһон байха юм. Улаан Армида хүсэтэ зэбсэг — танк, артиллери, самолёдууд — шухалын шухала байгаа.

Дайсанай һүрые шууд дараһан «ИЛ-2» штурмовигые сэргэлэн «нисдэг танк» гэжэ гансата нэрлэһэн юм. Эдэ штурмовигууд оронойнгоо зүүн районуудта нүүлгэгдэһэн авиационно заводуудта бүтээгдэдэг байгаа. Тэдэниие бүтээн гаргалгада үбгэд, эхэнэрнүүд, үхибүүд хабаадалсадаг һэн. Үлэн хоолоор шахуу, хүсэд амарангүй ябаһан тэдэнэр гайхалтай ехэ ажал хэдэг байгаа бшуу. Тэдэнэр бултадаа нэгэ хүн шэнги эбтэйгээр ажаллажа, тон богонихон болзор соо дайшалхы машинануудые дайнай урда тээхи үеынхиһөө 4—5 дахин олоор гаргадаг байһан.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай тылдэ боложо байһан совет арадай баатаршалга — «Особо важное задание» гэжэ фильмын гол удхань болоно. «Энээн тухай хөөрэхэ гэһэн бодолоор олон жэл соо ээлэгдэнхэй һэм», — гэжэ актёр ба режиссёр Евгений Матвеев тэмдэглэнэ. — Дайнда ябаһан солдадуудтай тон адли илалта шэрээлсэһэн ажалшад тухай картина буулгаһаяб гэжэ һанадаг байһан хүм. Заводой директор Сергей Кириллов (Е. Матвеев) шадабари ехэтэй, бэрхэ хүн. Тон шухала даабари дүүргэхын түлөө тэрэ бүхы хүсэ шадалаа гамнангүй оролдоно.

Фильм дотор һонирхолтой ондоошье рольнууд олон. Тингэбэшье Людмила Гурченкын (Эльвира Лунина) образые онсо тэмдэглэмээр. Энэ актрисын гайхамшаг бэлиг шадабари кино харагшадые олон жэл соо баярлуулна. Үргэн олон харагшадта мүн лэ һайн мэдээжэ Валерия Заклунная, Николай Крючков, Пётр Чернов, Владимир Самойлов, Георгий Юматов гэгшэд фильмдэ хабаадалсана.

«Ленфильм»э буулгагдаһан «Поздние свидания» гэжэ фильмые харагшад ехэтэ һонирхохо аабза. Мэдээжэ кинодраматург Евгений Габрилович өөрынгөө хүбүүн Алексейтэй хамта мүнөө үеын эхэнэрэй образ харуулһан сценари бэшэһэн байна. Гол рольдонь бэлигтэй актриса Лариса Малеванная наадана.

«Большая-малая война» гэжэ киноленти гражданай дайнай үеын хэрэгүүдтэ, совет элитэ ехэ военачальник М. В. Фрунзеда зорюулагдаа.

Сибирьтэ мантан томо электростанци барижа байһан залуу хүдэлмэришэдэй ажабайдал тухай **«Иначе нельзя»** гэһэн фильм соо харахат.

Залуу партизануудай баатарлиг тэмсэлдэ **«Свадебная ночь»** гэһэн үнгэтэ, үргэн экрад дээрэ табигдаха фильм зорюулагданхай.

Ородой агууехэ эрдэмтэ М. В. Ломоносовой бага балшар, эдир наһан тухай дэлгэрэнгыгээр мэдэхэ гээ һаа, **«Дым Отечества»** гэжэ картина харагты.

А. Довженкын нэрэмжэтэ студида **«Семейный круг»** гэжэ фильм буулгагдаа. Режиссёр В. Довгань тус фильм найруулан табихадаа, мүнөө үеын гэр бүлэ, гэрэй эзэн эхэнэрэй үүргэ, түрэлхид ба ехэ болоһон үхибүүд хоорондын харилсаан ямар байха ёһотой гээшэб гэһэн асуудал харагшадай урда табина.

Харийн оронуудай фильмүүд сооһоо Индиин **«Любимый Раджа»** гэжэ фильм энэ һара соо харуулагдаха байна. Инаг дуран — тэрэнэй гол удха.

Тиихэдэ Баруун Европодо автомобильна спортын хатуу шанга журам тухай **«6000 километров страха»** гэжэ Италиин үнгэтэ фильм хөөрэнэ.

Т. НИКУЛИНА,
кинопрокадай ахамад редактор.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Особо важное задание» фильмһээ хэһэг.

КПСС-эй XXVI СЪЕЗДЫЕ УГТУУЛАН

Яруунын партийна организаци үнинэй намтартай юм. Үнгэрэгшэ жэлэй һүүл багаар гушан хоёрдохи конференциинь болоо һэн.

Конференци дээрэ КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь «Манай, «Дружба» колхозой, «Улаан-Туяа» совхозой делегадууд арбаад хүнгэн машинаар ерээ даа» гэхэдэнь, би урдаһаань: «Коммунизм» колхозойхид зургаан хүнгэн машинаар мориолообди» гэбэб.

Манай үнэн зүрхэнэй хөөрэлдөөн, мүнөө үдэрэй хүхюун байдал, конференциин ябаса намда олон бодол, үни үнгэрһэн сагай үйлэ хэрэгүүдые удхалан һануулба.

Би эгээл түрүүшынхиеэ

ХҮГЖЭЛТЫН БОДОТО ГЭРШЭ

УРАН ЗОХЁОЛШЫН ТЭМДЭГЛЭЛ

мын арюун аша амасагдаа, колхоз, совхоз бүхэн эрдэм, техникэ дүүрэн хэрэглэнэ, элдэб оньһон машина, трактор хүдэлнэ. Гушаад жэлэй саана эдлүүригүй хэбтэһэн хуурай доро шугы, хартаганаата газарнууд олон жэлэй ургасаар, зелёнкоор долгилно. Саашанхи хүгжэлтын һуури бодотоор табигдаад байна. Харгы замшье бии. Ямаршье ажал дээрэ эрдэмтэд олон.

Конференциин зал соо колхоз, совхозой шадамар бэрхэ ударидагшад, ажалай түрүүшүүл, коммунистнар һууба. Тэдэнэр булта тоосоото элидхэл зүбшэн хэлсэжэ, саашанхи хүгжэлтын зорилгонуудта, гол һаналаа хандуулаа. Эндэ конференциин сэдэр дээрэһээ зэдэлһэн үгэнүүд булта удхатай, баримтатай байгаа һэн. Би блокнот дээрээ тэдэниие эжэлэнгүй тэмдэглэжэ һуугаа һэм: «Ган жэл байбашье, «Коммунизм» колхозой механизаторнууд ахалагша агроном коммунист Базар-Дари Доншиковичой ударидалгаар, һайн шанартай ажалай ашаар үндэр ургаса хуряагаа, дунда зэргээр гектар бүриһөө 14 центнер үлүүтэй таряа хуряагаа, эрхим ургасатай газарнуудһаа 23 центнер хүрэтэр таряа абаа».

Н. Н. Найданов тоосоото элидхэл хэбэ.

Уужам зал соо һууһан делегадуудые хараһадам хуу залуушуул, эрдэмтэд, мэргэжэлтэд байба. Гушаад оной коммунистнарай үхибүүд, тэрэ үеын багшанаран һурагшад болоно. Эдэ һуугшад соо ябагаар гү, али хазаар морёор ерэһэн, даха, дугты үмдэжэ, ашаанай машина дээрэшье һуужа ерэһэн хүн үгы. Делегадууд соо эгээл үндэр наһатан, гэхэдэ Дандар Очирович Ширабон бидэ хоёр лэ, гушаад оной коммунистнар байбабди. Дандар Очирович минии багын нүхэр юм. Хоюулан Хоринн таряашан залуушуулай һургуули нэгэ партада һуужа дүүргээ бэлэйбди. Бүхы эдир залуу наһаяа энэл нуураар элбэг, тайгаар баян, гол талаар уужам Яруунада баглаар хүдэлжэ үнгэргөөбди. Хоюулан колхозой парторг, пропагандистшье ябаабди. Олохон лэ суглаан хуралдаан дээрэ уулзажа, ехэ зорилгонууд тухай хөөрэлдэгшэ бэлэйбди. Мүнөө үндэр наһатай үбгэд болошоод, энэ конференцидэ хабаадажа, үнэн зүрхэнһөө хөөрэлдэн зэргэлжэ һууха золтой байгаабди. Залуушуулайнгаа хэхэ ажал тухай хөөрэлдэхэдэ, бидэ хоёр үнгэрһэн сагаа дурдан һанажа, бүтэһэн ехэ хуоилалтануудаарнь сэдьхэлээ ханан урмашанабди. Нүхэрни залуудаа ехэ наадаша, хүхюу хүн юм. Мүнөөшье тэрэл зандаа. Намдаа хандажа: «Зай, нүхэр, морёо эсээнгүй, суглаанһаа хожомдонгүй ерэбэ гүт?» — гэжэ асууба. Энэ асуудал намда нэгэ һонин ушар һануулба. Гушан долоон ондо хоюулан морёор районой суглаанда ошожо ябатараа моримнай эсэжэ, нилээд ябагалаа бэлэйбди. Тингэжэ зүдэржэ ябахадаа зобожо ябаабди гэжэ нэгэшье һанаагүй, харин суглаанһаа гээгдэжэ ошохоһоо түбэгшөөжэ ябаа бэлэйбди.

районойнгоо партийна конференцидэ 1940 ондо хабаадаа һэм. Тиихэдэ делегадууд соо дээдэ эрдэмтэй хүн үгы һэн. Тиигэбэшье хуоилхал соогуур тодорон гаража, Яруунаа нютагтаа шэнэ байдал зохёон байгуулһан анхаатар ехэ эдэбхитэд, большевигүүд һуугаад һэн.

Районой партиин комитедэй нэгэдэхи секретарь элидхэл соогоо районойнгоо соёл гэгээрэлэй хүгжэлтэ тухай хэлэхэдээ, иимэ бодото баримтануудые тоосоо һэн: «Олонхи нютагуудта ехэ наһатан үзэг бэшэг һураба. Эхин һургуулинууд бүхы үхибүүдые һургуулида хабаадуулба. Тэрэ нютагта тэды велосипед, тэды патефон байна, тэды радио табигдаа, бани баригдаа гэхэ мэтэ эдэ жэшээнүүдшье тэрэ үе сагтаа ехэл амжалтанууд байгаа бшуу.

1946 оной намар. Дайнай һүүлэй хүндэ жэл байгаа. Фронтһоо бусажа ерэгшэдые районой партийна конференциин делегадууд болгон һуугаа һэн. Фронтовигууд Советскэ Союзай Герой Трофимов, Александр [illegible] ба Улаан Тугай орденой кавалер Козлов, Улаан Тугай орденой кавалер Цыренов, Эхэ Ороноо Хамгаалгын дайнай орденой кавалернууд Гомбоев, Егоров, Банщиков болон бусад сэрэгэйнгээ хубсаһа үмдэһэн зандаа ерэжэ, халуун уулзалга болоо бэлэй. Тэдэнэр дайнай хүндэ тэмсэл, мүнөө район соо байгаа бэрхэшээлнүүд тухай нэгэшье үгэ хэлээгүй, харин дары колхозуудаа үргэхэ, үншэн үхибүүд, хүгшэдые түбхинүүлхэ тухай хөөрэлдэһэн байгаа.

Мүнөө арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэл оронхой. Районой туйлай ехэ амжалтанууд энэ конференци дээрэ тобойсо харагдаба. Ехэл амжалта туйлагдаа, шэнэ һуудал байгуулагдаад байна даа. Гушаад оной коммунистнуудай наһанай хүсэл бодотоор бэелүүлэгдээд байна. Мүнөө район соо хаанашье социализмын

«Баруун гурбан колхозой хүтэлбэрилэгшэд һургуулинуудтаа ехэ һаналаа табина, «Победа» колхоз һургуулидаа түгэс тухеэрэлгэтэй мастерской шулуугаар барижа бэлэглээ. Мүн малшадай үхибүүдэй балха интернат хирпииэр барижа байна. Правлениингээ хууһан гэр хүгжэмэй ба спортивна һургуулида бэлэглээ. Энэ колхоздо залуушуулай уран һайханай коллективүүд һайнаар хүдэлнэ. Бүхы колхоз, совхозуудта уран һайханай ба спортын талаар һаналаа табиха саг болоо».

«Дружба» колхозой түрүүлэгшэ Жамьянов ажалаа һургуулиин гэр барилгаар эхилээ һэн».

«Колхоз, совхозуудай ба һургуулинуудай холбоо барилдаа улам үргэдхэн бэхижүүлхэ шухала».

«1979 — 80 онуудта 294 трактор абтаа, тэрэнэй 35-нинь К-700».

«Яруунын загаһанай заводой хүдэлмэришэд үнгэрэгшэ табан жэлэйнгээ түсэбые 1979 оной январь һарада дүүргэһэн юм. Н. Н. Орловой, В. С. Ковалевой бригаданууд түрүүлжэ ябана».

«Озёрно уурхайн баялигые эдлэхэ ехэ барилга эхилэгдэжэ, түрэл нютагыемнай суурхуулха юм».

«Энэ конференци дээрэ тоосоото элидхэл зүбшэн хэлсэжэ һуугаа делегадууд, коммунистнууд арад зоноо дахуулан ударидажа, шэнэ табан жэл соо бүри ехэ амжалта туйлажа, районойнгоо хүгжэлтэ улам арьбадхахань лабтай байна даа»,—гэһэн һайхан бодол урма зориг түрүүлжэ байгаа һэн.

Цокто НОМТОЕВ.

Репортаж

ҺУРАНАШЬЕ, АМАРНАШЬЕ

Хонгор-Уулын аршаан. Энэ аршаан Хамар-Дабаанай ара талын нэгэ жалга соо, үзэсхэлэн гоё газарта оршодог. Тэрэ Харабан гэжэ голой хоёр эрьенүүдээр юһэн ондоо газарһаа дэбэрэн бурьялжа байдаг юм. Эндэ ерэжэ амарһан хүнүүд бэеэ аргалжа, баяр хүлюугүй бусадаг. Тиимэһээ тэрэнэй һураг суу гансашье Түнхэндэ бэшэ, мүн хүдөө холуур таранхай юм. Зундаа эндэ хүнүүд олоороо ерэжэ амардаг байна. Амаршадай байха хэдэн томо байшангууд, ванна корпус бии. Аршаан дээрэ агаар сэбэр, шуугагүй аалин.

Һүүлэй хоёр гурбан жэлэй туршада үбэлэй сагта, районой колхоз, совхозуудай механизаторнууд ээлжээгээр ерэжэ амардаг, үбэлэй үеын һуралсал гарадаг заншалтай болоно. Иигэжэ эдэ дэмбэ аршаанаа хүртэхын, ванна абахын хажуугаар, эрдэм мэдэсээ нэмэхэ гэшэ механизаторнуудта хоёр дахин тулатай болоно бшуу. Гадна тэдэнэр түлбэригүй дулаан гэр байразар, эдеэ хоолоор хангагдана. Энээнэйнь гаргашые ажахынууд даана. Мүн тэдэнэй ажал хангүй амаржа, һуража байгаашье һаань, салин хүлһэнэйнь ажаллажа байһантаань адляар түлэгдэхэ юм.

Мүнөө колхоз, совхозуудта техникэ заһабарилха, хүдэлмэриин түлэг ябуулагдажа байһан дээрэһээ ажахынуудай механизаторнууд ээлжээгээр, бүлэг бүлэгээр һэлгэлдэн ерэжэ амарна. Үнгэрэгшэ жэлэй ноябрь һараһаа Саяанай совхозой хоёр бүлэг, Туранай совхозой нэгэ бүлэг механизаторнууд ээлжээгээр байжа ошоо. Үсрэ һаяхан «Восточные Саяны» колхозой түрүүшын бүлэг механизаторнууд хоёр долоон хоногто амараад бусаба.

Хонгор-Уулада амарһан механизаторнууд үглөөгүүр бодоһоор аршаан ууна. Удаань үглөөнэйнгөө хоол бараад, сэбэр агаараар амилхаба, ой соогуур, аршаанууд дээгүүр сэнгэхээ гарана. Сэнгэжэ ерээд, үдын эдеэлгэнэй урда тэд хоёр часай туршада хэшээлдээ һууна. Үдынгөө хоолые бараад, мүн лэ эдэ шэнэн сагай туршада һуралсалаа үргэлжэлүүлнэ.

Һуралсалайнь программада тракторнуудые шудалалга, хүдөө ажахын ургамалнуудые тариха, ургуулха талаар хэшээлнүүд оруулагданхай. Эдэ хэшээлнүүдые ажахынуудай болон районой хүдөө ажахын управлениин ахамад инженернүүд болон агрономууд, тракторна бригадануудай бригадирнууд ээлжээгээр үнгэргэнэ. Энээнһээ гадна партиин райкомой болон райгүйсэдкомой хүдэлмэрилэгшэд, районой «Знание» бүлгэмэй лекторнууд, колхоз болон совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд ерэжэ лекцинүүдые уншана, хөөрэлдөө үнгэргэнэ.

— Бидэ хоёр долоон хоногто эндэ байха зуураа яһала һайнаар амарбашъебди, эрдэм мэдэсээ дээшэлүүлбэшъебди, — гэжэ «Восточные Саяны» колхозой Хуурай-Һубэгэй отделениин тракторна бригадын бригадир, республикын габьяата механизатор В. Н. Окунев хэлэжэ байгаа һэн. — Мүнөө иигэжэ амаруулһанайнь ба һургаһанайнь түлөө районойнгоо партиина, совет болон ажахын хүтэлбэрилэгшэдтэ баһа баясхалан хүргэнэд, шэнэ хүсэтэйгөөр, эдэбхи үүсхэлтэйгээр ажаллахал болоно гээшэбди.

Амаралта ба һуралсал үргэлжэлһээр. Мүнөө Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой механизаторнууд ерэнхэй. Удаань «Маяк» колхоз, Түнхэнэй совхоз хүбүүдээ эльгээхэ юм. Иигэжэ амаруулжа байгаад, механизаторнуудай һуралсал үнгэргэхэдэ, кадрнуудые олошоруулха ба тогтонижуулха асуудал һайнаар шиидхэгдэнэ. Район дотор 100 тракторта 114 механизаторай хүртэдэгынь энээниие гэршэлнэ бшуу.

В. ТУЛАЕВ,
манай корр.

ХИЛЫН СААНАҺАА
ТАСС
АПН

ИТАЛИИН КОММУНИСТНУУДАЙ БЭЛЭГ

РИМ. Италиин демократическа олониитэ Советскэ Союзай Коммунис партиин XXVI съездэ бэлэдхэлые ехэ анхаралтайгаар адаглан харана. Хотын мэр коммунист С. Страда, ИКП-гэй В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ секциин секретарь К. Конте, ИКП-гэй П. Тольяттиин нэрэмжэтэ секциин секретарь Э. Мамбретти түрүүтэй Падерно-Дуньянын (Миланай провинци) коммунистнууд КПСС-эй XXVI съездын нэрэ дээрэ амаршалгын бэшэг ба бэлэг — уран зурааша Джузеппе Контиин уралан бүтээһэн, В. И. Ленинэй дүрэ зураг дамжуулаа.

В. И. Ленинэй дүрэ зураг эльгээхэ гэһэн шиидхэбэри 430 гэшүүнтэй, ИКП-гэй П. Тольяттиин нэрэмжэтэ секциин хамтын суглаан дээрэ абтаһан байна гэжэ Падерно-Дуньянын мэр мэдүүлбэ. Энэ бэлэг агууехэ Ленинэй Эхэ оронтой Падерно-Дуньянын коммунистнуудай аха дүүгэй хани барисаанай, һаналаа нэгэдэлгын мэдэрэлэй гэршэ тэмдэг болоно. Эдэнэр амгалан гуримай зэргэ оршолгын ба уласхоорондын шахардуу байдал һулаалгын гол ёһонуудые үндэһэн болгодог СССР-эй гадаадын тааруу зүб политикые дэмжэнэ гэжэ нүхэдэйнгөө зүгһөө тэрэ тусхайлан тэмдэглэбэ.

КПСС-эй XXVI съездтэй дашарамдуулан, өөрынгөө бүтээлые — В. И. Ленинэй дүрэ зурагые совет нүхэд болон ханинартаа ехэ баяртайгаар эльгээнэб гэжэ зурагай автор Дж. Конте хэлэбэ. В. И. Ленинэй хэрэг СССР-эй ажалшадта, совет арадта, мүн дэлхэйн оронуудай бүхы ажалшадта ехэ удха шанартай. Манай арадуудые холбогшо хани барисаанай ба аха дүүгэй холбооной һүлдэ тэмдэг гэжэ минии энэ зурагые тоолохыетнай гуйнаб гэбэ.

КПИ-гэй СЪЕЗД

РИМ. Израилиин Коммунис партиин XIX съезд Хайфа хотодо нээгдэбэ. Энэнь «Эзэмдэн булимтаралга ба фашизмын аюулда эсэргүү, амгалан байдалай, демократиин, тэгшэ эрхын түлөө, ажалшадай аша туһа хамгаалхын түлөө» гэһэн уряа доро үнгэржэ байна.

КПИ-гэй ЦК-гай генеральна секретарь М. Вильнер партиин съездэ КПИ-гай ЦК-гай тоосоото элидхэл хэбэ. Тиихэдээ мүнөө сагай уласхоорондын байдалые, Дүтын Зүүн зүгтэхи хэрэгүүдые шэнжэлээд, түгэс бүрин, тааруу ба бага бэхи эб найрамдал энэ нютагта тогтоохо асуудалаар Израилиин коммунистнуудай баримталдаг хараа бодолые найруулан тайлбарилаа.

Өөһэдынгөө байдал өөһэдөө тодорхойлхо ба өөрын гүрэн тогтоохо Палестинын араб арадай эрхые арсадаг, Дүтын Зүүн зүгтэхи байдал заһаруулгада ООН-ой ба уласхоорондын бусад хүсэнүүдэй хабаадахые буруушаадаг Кэмп-Дэвидскэ хэлсээ болюулха шухала гэжэ М. Вильнер хэлэбэ. Амгалан байдалай түлөө тэмсэхэ тон үргэн фронт Израильда тогтоохын тула КПИ оролдолго хүсэлэлгэ гаргаха байха гэжэ тусхайлан тэмдэглэнэ.

Совет фильмүүдэй фестиваль

НЬЮ-ЙОРК. Совет уран һайханай ба документальна кинофильмнүүдэй фестиваль «КПСС-эй XXVI съездые угтуулан» гэһэн уряа доро ООН-ой штаб байрада үнгэргэгдэжэ байна. Энэ фестиваль ООН-ой секретариадай дэргэдэхи «Ород номой клубай» үүсхэлээр эмхидхэгдээ.

«Инаг дуран тухай хөөрэлдөөн», «Табан үдэшэ» ба бусад ехэтэ һонирхогдодог олоһон совет кинематографиин зохёолнууд фестивалиин программада оронхой. Документальна лентэнүүд союзна республикануудай ажабайдал тухай, ажахын ба соёлой байгуулалтын талаар Соведүүдэй ороной туйлаһан ехэ амжалтанууд тухай хөөрэнэ.

Тэрэшэлэн арбадахи табан жэлэй даабаринуудые совет арадай дүүргэлгын үрэ дүнгүүд тухай, «1981—1985 онуудта, 1990 он хүрэтэрхи үедэ бэелүүлэгдэхэ СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүд» гэжэ КПСС-эй ЦК-гай проект дотор хараалагдаһан СССР-эй арадай ажахын саашанхи хүгжэлтын арга боломжонууд тухай тайлбарилһан хэдэн лекцинүүд фестивалиин программада оруулагдаа.

Гадаадын делегацинуудай гэшүүд, ООН-ой секретариадай хүдэлмэрилэгшэд, тэрэшэлэн американ олониитын түлөөлэгшэд совет кинофестивальда ехэ урматайгаар хабаадана, — гэжэ ТАСС-ай корреспондентдэ Американ-совет хани барисаанай национальна соведэй Нью-Йоркын отделениин гүйсэдкомой гэшүүн Б. Фитцсиммонс мэдүүлбэ. Харалгын программын ёһоор бэелүүлэгдэжэ байгаа хэмжээ ябуулганууд совет арадай ажабайдалые һайтар мэдэхэ, ехэ туйлалтануудтайнь танилсаха үргэн арга боломжо олгоно.

МАККАРТИЗМ ҺЭРГЭЭГДЭНЭ

НЬЮ-ЙОРК. «Совет аюул» тухай худал хуурмаг үгэнүүдые тараажа үргэлжэлһээр байһан США-гай засагаархидай туһаламжа дэмжэлгээр орон доторнь маккартизмын балмад зэрлиг үүн сагай һэргээгдэжэ эхилые «Нейшн» журнал сошордонгёор тэмдэглэнэ.

1950-аад онуудта ондоо үзэл бодолтой хүнүүдые мүрдэдэг, дотоодын аюулгүй байдалда хамаардаг байһан гутамшаг «солотон» нэмэлтэ комисси США-гай конгрессэй сенадта дахин бии болгогдоо. Тэрэнь мүнөө аюулгүй байдалай ба мүрдэлгэ хюдалгын талаар нэмэлтэ комисси гэжэ хубилгагдан нэрлэгдэнэ.

«Эсэргүү этэгээдүүдые бэдэрэгшэд», «шүүмжэлхы ба зүүнэй үзэл бодолтой бүлэгүүдые», дайн сэрэг буруушаадаг бүхы эмхинүүдые, үнгэрхэдөө, «шажанай албатадые, студентнэрые, худалдаа наймаашадые, искусствын ажал яоуулагшадые, профсоюзна хүтэлбэрилэгшэдые, журналистнуудые, правительствын алба хаагшадые, (өөһэдөөшье хүсэд ойлгонгүй һүндхэлэй нюуулгада хабаадажа магад гээд)», «мүрдэгшэд-хюдагшадай» тоодо оруулна.

Америкэдэ харша ажал ябуулга мүрдэхэ комисси гэдэгые һэргээхэ асуудал түлөөлэгшэдэй палатада зүбшэн хэлсэгдэжэ байна.

«Дотоодын дайсантай тэмсэгшэдэй» США-гай конгрессто үүдхэһэн ябуулга ку-клукс-клан, «Омега-7» гэхэ мэтэ мүрдэлгэ хюдалга хэдэг хархис эмхинүүдые эдэбхитэй болгохо, ЦРУ-гай ба ФБР-эй мүрдэлгын программануудые бүри хархис шэрүүн болгожо байха гээд тус журнал һануулна. Аюулгүй байдалай ба мүрдэлгэ хюдалгын талаар шэнэ органууд ямар аюул тохёолдуулжа болохоб гэхэдэ, шэнэ захиргаанай зүгһөө дэмжэгдэн, хуули буса ябуулганууд хуулита болгожо, эцэхэбтэр шэнжэ шэглэлтэй байһан дээрэһээ һая болотор нюуса байһан юумые элитэ болгожо магад гэжэ «Нейшн» тусхайлан тэмдэглэнэ.

ТОБШОХОНООР

УЛААН-БААТАР. **МЕЛИОРАТОРНУУДАЙ АМЖАЛТА.** Бүхы өэлшээриин 80 процент дээрэ уһан таряагдадаг болонхой, уһалагдадаг газарай нийтэ талмайнь 10 мянган гектараар нэмээ. Эдэнь — эургаадахи табан жэлэй туршада Монгол оронной мелиораторнуудай эрхилһэн хүдэлмэриин үрэ дүнгүүд болоно.

Советскэ Союзай, бусад социалис оронуудай техническа туһаламжаар тон шухала барилганууд — «Хархира» гэжэ уһалууриин ехэ барилгын түрүүшын ээлжээн, сүл губиндахи хэдэ хэдэн томо хаалта ба һубагууд ашаглалтада оруулагдаа. Тингэһэнэй ашаар ган гасурай хойшолон бага бололон, тэжээлэй ба орооһо тариаанай ургаса ехээр абтадаг болоһон байна.

БЕРЛИН. **ҮЙЛЭДБЭРИИН ТҮРҮҮШҮҮЛЭЙ УУЛЗАЛГА.** ГДР-эй ниислэлэй «Обершпрее» гэдэг кабелиин заводто «Үүсхэлшэдэй недели» үйлэдбэриин түрүүшүүлэй уулзалгаар эхилээ. Энэнь үүсхэлшэдэй хүдэлөөс үрэ нүлөө ехэтэй болгохо, республикын арадай ажахын элдэб һалбаринуудта шухала продукци ехээр үйлэдбэрилэн гаргаха, шанарыень һайжаруулха зорилготой Берлинэй предприятинуудай 110 мянган эрхим хүдэлмэришэдэй дүй дүршэл эндэ согсологдон шэнжэлэгдэхэ болоно.

Берлинэй үүсхэлшэдэй, уралан нарижуулагшадай дурадхалнуудые үнгэрэгшэ жэл үйлэдбэридэ нэвтэрүүлэн дэлгэрүүлһэнэй үндэһөөр, 343 миллион маркаа дээшэ хэмжээтэй ашаг үгэ туйлаһан байна.

РАНГУН. **ОЛЗОНЬ НЭМЭНЭ.** Үнгэрэгшэ жэлэйхитэй жэшэбэл, модо гадаадада худалдалгаһаа Бирмын оруулдаг олзо оршонь энэ жэлдэ 22,8 процентээр нэмэхэ гэжэ хараалагдана, — гэжэ «Мьямма Алин» газетэ мэдээсэнэ. Ой модоной промышленность — Бирмын экономикын эгээн шухала һалбаринуудай нэгэн болоно. Орон доторнь жэл бүри 825 мянган тонно тик, хара модон ба бусад үнэтэ модод бэлэдхэгдэдэг. Холын хараата түсэбэй ёһоор, 1994 оной үеэр һуулгагдаһан мододой талмай миллион үлүүтэй гектарые эзэлхэ байна.

ЛУСАКА. **ОАПЕ-гэй ХАНДАЛГА.** Африкын профсоюзна нэгэдэлэй эмхи (ОАПЕ) энэ түбиин бүхы оронуудта байдаг США-гай посольствонуудай дэргэдэ олониитын буруушаалай жагсаал үнгэргэхыень Африкын бүхы ажалшадые уряалан хандаба. ЮАР-ай хархис засагта эсэргүү экономическа хорилтонуудые хэхэ дурадхал абхуулхагүй һанаатай США-гай түсэбүүдые буруушаалгын тэмдэг болгон, иимэ шиидхэбэри гаргагдаа гэжэ ОАПЕ-гэй тараалһан мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ.

Тэрэшэлэн Вашингтондо хөөрэлдэхын тула ООН-оор мэдэрэгдэһэн Баруун-Урда Африкын арадай эмхиин (СВАПО) түлөөлэгшэдые бэшэ, харин Намибиин хархис этэгээдүүдэй делегациие уриһан Америкын захиргаание ОАПЕ эрид буруушаана.

АЛЖИР. **УНИВЕРСИТЕДҮҮДЭЙ ТҮБҮҮД ЭМХИДХЭГДЭХЭНЬ.** Умм-эль-Буги областиин гол хотодохи университедэй түбэй барилга дүүрэнтэжэ байна. Ойрын сагаар тэрэнэй үүдэнүүд Алжирай 4 мянган студентнэртэ нээгдэхэ. АНДР-эй 1980—1984 онуудай социально-экономическа хүгжэлтын табан жэлэй түсэбөөр иимэ түб баригдаха гэжэ хараалагданхай. Тэрээнтэй зохилдуула.., ороной элдэб областьнуудта университедүүдэй тиимэ найман түб баригдаха.

ХҮН ТҮРЭЛТЭНДЭ ЭСЭРГҮҮ ГЭМТЭ ЯБУУЛГА

МЕХИКО. Сальвадорой хүн зониие олоор мүрдэлгэ хюдалга хүн түрэлтэндэ эсэргүү гэмтэ ябуулга болоно, хюдалга эмхидхэгшэд ба тэдэниие үмэглэгшэд — сэрэгэй гэмтэд болоно. Мексикын ниислэлдэ зарлагдаад, Сальвадортохи байдал, энэ ороной хүн зоной эрхэнүүдые зэрлиг бүдүүлигээр эздэдэг ябадал зүбшэн хэлсэжэ байгаа Арадуудай саг үргэлжын трибуналда хабаадагшад иимэ тоошолол хэбэ. Алалга хюдалгын, сальвадор арадта эсэргүү бусад гэмтэ ябуулгануудай түлөө бүхы харюусалгые хархис хунта, тэрээндэ ехэ туһаламжа үзүүлдэг Холбоото Штадууд дааха ёһотой гэжэ трибунал тусхайлан тэмдэглэнэ.

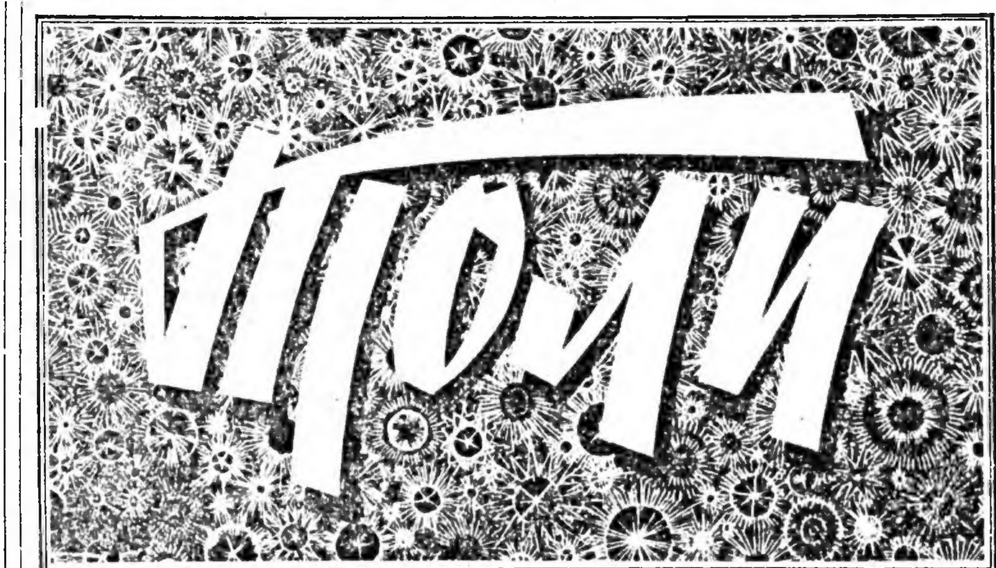
Трибуналай хүдэлмэридэ Латиин Америкын мэдээжэ юристнүүд, түрүү үзэл бодолтой олониитын ажал ябуулагшад, эрдэмтэд, тэрэшэлэн Сальвадорһоо зугадагшад хабаадана. Тэдэнэр Сальвадортохи зэрлиг бүдүүлиг ябуулгануудта американ империализмын хабаадажа байһые элирүүлһэн олон тооото баримтануудые дурдаба.

«Пекиндэ бии болгогдоо»

ХАНОЙ. Хитадай премьер Чжао Цзыянай Таиланд ошоһон уг зорилгонуудай нэгэниинь һүүлэй үдэрнүүдтэ эли болоо. — гэжэ «Нян зан» газетэ принц Сианук удамаршатай контрреволюционно хүсэнүүдэй «фронт» гэдэгые бии болгохо гэһэн шэнэ һэдэлгэтэй холбоотой ябуулганууды шэнжэлһэн статья дотороо бэшэнэ. Чжаогой Бангкогһоо мордомсоор, Пол-потын бандануудай үлэгдэлэй удамаршад Сианугай правительствын премьер-министр байһан Сон Саннуда һууриня үгэжэ, «тушаалһаа бууха», харин тиигэһэнэй һүүлээр, Кампучиин политическэ хүсэнэй нэгэдэмэл фронтые толгойлхоор бэлэн байһанаа принц өөрөө элирхэйлээ гэжэ соносхогдоһониинь анхарал хандуулна гэжэ тэрэ газетэ бэшэнэ. Гэхэ зуура, принц хэдэн эрилтэнүүдые, тэрэ тоодо Хитадай зүгһөө «фронтдо» сэрэгэй ба мүнгэн туһаламжа үзүүлхэ» эрилтэ табиһан байна.

Тиимэ болохолоороо, тэрэ «фронт», мүн эмхидхэгдэхээр багсаагдаһан «шэнэ правительство», «Пекиндэ бии болгогдоо» гэһэн тодо тэмдэгтэй байна.

Эдэ бүгэдэнһөө харахада, Кампучиидаа намнагдаһан хүлһэншэ дахуулнуудые — Пол-потын алуурш адые хэрэглэхэ гэһэн өөрынгөө политикын буруу һүрэһые Пекин мэдэрээ. Пекинэй удамаршад мүнөө гаршагыень хубилгаан, хуушан зэргэшээдэ үшөө хэдэн «моридые» нэмэжэ оруулаад, арадай засагта Кампучиин дотоодын хэрэгүүдтэ хамааржа үргэлжэлхэ һанаатай. Индохитад ба Зүүн Урда Ази тушаа булимтархы түримхэй бусад һанаашалгануудһаа арсаагүй байһаар.

Энэ хуудаһандамнай уншагты:

◇ *Эб найрамдалай жасада.*

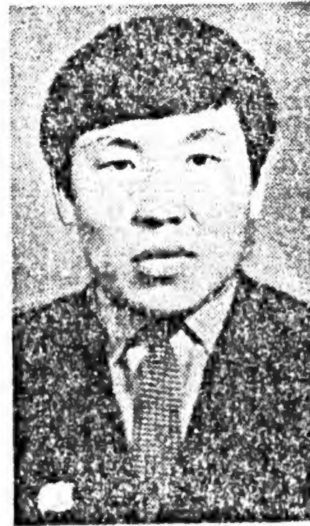
* Залуу поэдэй шүлэгүүд.

◇ Хүршэнэрээ хүндэлхэ хэрэгтэй.

* Шог.

◇ Туһатай зүбшэл.

* Хэн, хаана ошохоб?

ТАНИЛСАГТЫ: шэнэ нэрэ—
Цыденжап ЦЫРИТОРОН

Жэнхэни буряад хэлэн дээрэ жэгүүртэ шүлэгүүдые зохёон ябаха уян зөөлэн сэдьхэл, уран бэлигтэ ухаан бодол хүн бүхэндэ үгтэдэггүй. Тиигэбэшье шүлэг, дуу зохёон бэшэхэ бэлигтэй хүүгүүд, басагад үргэн Буряад орон нютагһаамнай гаража байдаг гээшэ. Теэд байгаалиһаа үгтэһэн бэлигээ эдлэжэ шадаха гээшэ баһашье бэрхэтэй. Бэрхэшээл дабажа, дуушанай сэдьхэл дэлгэр болодог, хоолойнь мохитохоёо болидог.

Цыденжап Цырторон тиимэшье залуу хүн бэшэ. Энэ нүхэрнай Агын округой Аргали гэжэ нютагта түрэһэн, тэндэ һургуули дүүргэһэн намтартай. Эгээл тэрэ үедөө — залуу хонгор наһандаа залан сэдьхэлээ задалжа захалаа һэн. Түрүүшын шүлэгүүд — түрүүшын абаахай саһахан мэтээр газарта буун сасуу хайлашадаг бэлэй. Удаань уһан сэрэгэй флодто гурбан жэл соо алба хээ. Эгээл тиихэдэ Ц. Цырторонной досоо үндэр нарата түрэл нютаг, зэрэлгээтэн манарһан үргэн тала, сэдьхэл зүрхэн соонь дуранай дуһал унагааһан, мойһон харахан нюдэтэй илдам басаган тухай уянгата шүлэгүүд мүндэлжэ, түрэлхи газартаяа, үетэн нүхэдтэеэ, инаг гансатаяа уулзаһан шэнги болгодог байгаа.

Албаяа дүүргэжэ ерэһэнэйнгээ һүүлээр Ц. Цырторон эрдэмээ дээшэлүүлбэ. Мүнөө тэрэ Госкомсельхозтехникын Мухар-Шэбэрэй отделенидэ механигаар хүдэлнэ. Теэд хаанашье һураа, хүдэлөө һаа, Ц. Цырторон шүлэг бэшэжэл ябадаг.

Б. ЮНДУНОВ.

СОВЕТ ХҮНЭЙ ШЭНЖЭ

ВЕТЕРАНАЙ БЭЛЭГ

Гашуудалта, зоболонто муухай дайн бү үзэгдэһэй, огторгоймнай хододоо сэлмэг, үри бэенэрнай амгалан, золтой, жаргалтай байһай гэжэ бодоод, эб найрамдалай түлөө тэмсэлдэ өөрынгөө бишыхан хубитые оруулха гэжэ шиидээд, заводто олон жэлдэ хүдэлһэнэйнгөө түлөө жэлэй эсэстэ нэмэлтэ түлөөһэндэ абаха болоһон 1,5 нарын салингые Эб найрамдалай жасада бэлэглэнэб.

Д. О. ДАРМАЕВ,
Ленинэй орденто ЛВРЗ-гэй строгальщик.

ТИМЭ ҺАЙН һайхан сэдьхэлтэй, ажалша бүхэриг коммунисттай дүтэ танилсая.

Даша Очирович Дармаев гушаад жэлдэ Ленинэй орденто локомотив-вагон заһабарилгын заводто түмэр харуулдагшаар ажаллана. Эсэгэ ороноо хамгаалха Агууехэ дайнда хабаадаһан. Октябриин революциин үлгы — Ленинград хото хамгаалха, тэндэһээ фашис шолмосуудые үй бута сохин намнаха шанга дайн байлдаануудта хабаадаһан, гурба дахин шархатаһан, дайнай инвалид, Улаан Одоной орден, арба гаран медаль энгэртээ яларуулһан үндэршэг шүрбэһэлиг бэетэй, энеэбхилһэн хурса харасатай, хүнгэн түргэн алхасатай энэ хүниие Улаан-Үдын ЛВРЗ-дэ танихагүй, мэдэхэгүй хүн үгы гэхэдэ болохо. Тэрэнэй дүрэ зурагые заводой суута солото хүнүүдэй галерейдэ байхыень хүдэлмэришэд үдэр бүхэндэ хаража ябадаг.

Заводой заһабарилгын-механическа цех соо оробол, сэнхир комбинезон үмдэһэн энэ хүнэй мантан томо станогой дэргэдэ юһэн метр утатай түмэр хабтагайе харуулдажа байхыень обёорон һонирхохот. Яаралгүйхэнөөр, анхаралтай зохидхоноор ябажа, станогой хүнхинөөе, хоёр түмэрэй хабиралдаае шагнаархаһандал, ямар нэгэн уран дарханай хүдэлжэ байһандал үзэгдэбэ. Үнэхөөр энэмнай түбһэн хүнэй хэхэ ажал бэшэ байшоо. Үргэн ехэ түмэрые жэгдэ һайнаар мүлихэ, харуулдаха шадабаритай мэргэжэлтые эндэ олохонь бэрхэтэй. Түмэр оолхо хутагануудаа жэгдээр ябуулхын тула станогоо һайн мэдэхэ, заахашье өөгүйгөөр хүдэлхөөр тааруулха хэрэгтэй гэжэ ойлгогдобо.

—Энэ бидэ хоёр гушаад жэлдэ ханилан хайбди, — гээд, Даша Очирович станогоо эльбэн, энеэбхилжэ байгаа һэн. — Саг соонь тоноодоод, шүрэб шүхыень тааруулаад, эльбээд, арщаад байхадаш, заахашье һамуугүйгөөр хүдэлдэг даа.

Нимэл хадаа Даша Очирович эгээн дээдэ зэргын мэргэжэлтэй хүдэлмэришэн гэһэн алдартай, голодоһогүйгөөр хүдэлдэг, эрхим шанартай продукци гаргагша гэһэн өөрын тамгатай. Энэ хүнэй эршэтэ шанга ажалые гэршэлһэн медальнууд, тэмдэгүүд, Хүндэлэлэй грамотанууд олон. Тэдэнэй дунда «Шэн габьяата ажалай түлөө. В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо», «Ажалай ветеран» гэһэн медальнуудые харанабди. Арбаад хүбүүдые өөрынгөө нарин мэргэжэлдэ тэрэ һургаһан байна.

ДАЙНАЙ дүүрэһээр олон арбаад жэлнүүдэй үнгэрөөшье һаа, тэрэ хатуу жэлнүүд мартагданагүй. 1942 оной һүүл багаар сагаан хубсаһа үмдэжэ, санаар ябажа, Ладожско нуурай дэргэдэ десантаар буулсаһаниинь. Лубянска намаг налхи газарта хүүргэ бариһаниинь, үхэр буунуудаа намаг соогуур шэрэжэ гараһаниинь, 1943 оной хабар хэдэн недели окон, траншей соо, хүйтэн аадар бороодо сохюулжа, таһалгаряагүй тооной буудалдаан доро хэбтэһэниинь элеэр һанагдадаг. Ладожско нуурай дэргэдэ болоһон тулалдаанда нюрга руугаа шархатаһаниинь, һүүлээрнь 1944 ондо долоодохи гвардейскэ танкова бригадада отделениин командир ябахадаа, Новгород шадар миныш тэһэрээндэ бүглэрһэниинь, удаань Латвида дайлалдахадаа мүр руугаа соо буудуулһаниинь мүнөөшье хүрэтэр шархиржа, нойрыень һэргээдэг юм.

Эсэгэ ороноо фашис булимтарагшадһаа хамгаалха, дайсание намнаха үедэ хүртэһэн орден, медальнуудаа, илангаяа «Ленинградые хамгаалһанай түлөө» медаляа Илалтын һайндэртэ омогорхон зүүжэ гарадаг. Латвиин ССР-ые сүлөөлэлсэгшэдтэй 1976 ондо болоһон уулзалгада хабаадажа ерэһэнээ тэрэ урматайгаар зугаалба.

— Дайлалдаһан газараараа ябажа, тэндэ амгалан байдалай сэсэглэжэ, хүн зоной жаргалтай хүхюун байхые харахада, Илалтын һайндэртэ, бидэнэрэй сугларалганда зорюулжа, һүниндөө хэдэн мянган хүнэй гал бариад ябаһаниинь һүрэтэй байгаа даа. — гээд Даша Очирович тиихэдэ буулгаһан фото-зурагуудаа, «Латвиин ССР-ые сүлөөлһэн сэрэгшэд» гэһэн значок бариулһаниинь харуулаа.

Ажалай, дайнай ветеран жаран наһанай дабаае дабаад, жаргалтай һайн ажаһуужа байбашье, дурлаһан, мэргэжэлһэн ажалаа орхихоор бэшэ, арад түмэнэй аша туһада хубитаяа оруулалсажал ябаха хүсэлтэй.

ТИНХЭДЭ Даша Очирович гансахан ажалаа хараад үнгэрдэггүй, харин олониитын хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаададаг юм. Тэрэ Улаан-Үдын городской Соведтэ депутадаар, партиин горкомой гэшүүнээр һунгагдаһан, арба гаран жэлдэ цехэй партийна бюрогой секретариин орлогшо ябаһан байна. Профсоюзай завкомой гэшүүнээр дүрбэн жэлдэ, цехэй месткомой гэшүүнээр хэдэн удаа дэбжүүлэгдээ. Байгаали хамгаалха бүлгэмэй, ДОСААФ-ай комитедэй түрүүлэгшээр олон жэлдэ хүдэлнэ. «Локомотив» болон «Буряад үнэн» газетэнүүдтэ ходо бэшэжэ байдаг юм.

Теэд тэрэнэй эгээн лэ дуратай юумэниинь —шатар. Бүри 1940 ондо Приморидо сэрэгэй алба хэжэ байхадаа, шатар һайнаар наададаг, тэрэниие шүүхэ хүн олдогшогүй һэн. Мүнөө Даша Очирович 1-дэхи разрядай шатаршан. Заводтоо, районоо болоһон турнирта, һорилдоондо жэл бүри тоогой хабаадажа, абаһан грамота, диплом, болон шангуудынь гэрээрнь дүүрэн табяатай гэхээр. Тэдээн сооһоонь нэгэ грамота абажа харуулба. Тэрэниинь уншанабди:

«1976 оной майн 23. Гроссмейстер С. Флортой (Москва город) болоһон наадада Д. О. Дармаев шүүгээ».

—Энэшни шатараар наадхуулаа һаа, хаанашье ошохо хүн, — гэжэ Хандама Биликтуевна һамганиинь гасаалдаг юм.

Дайсанаа даража, даагаяа һүүлдэжэ ерэһэн Даша хүбүүн 1946 ондо Шэтын хоймор нютагайнгаа тракторист басаган Хандамаатай хуби заяагаа холбоһондоо баяртай ябадаг. Гурбан басаган, нэгэ хүбүүтээ үргэжэ, бүлтанайнь «хүлые дүрөөдэ, гарыень ганзагада хүргэнхэй». Хэдэн ашанар зээнэртэй болонхой. Андрей хүбүүниинь сэрэгэй Академи дүүргээд, врачаар хүдэлнэ. Үхибүүдынь бүлта эсэгэдээл адли ниитын хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаададаг. Клара Дашиевна — отхон басаганиинь Улаан-Үдын прибор бүтээлгын заводто цехэй комсоргоор хүдэлнэ.

— Нигээд лэ хүнгэн автомобиль худалдажа абаха хүсэлтэйбди. Амаралтын үдэр загаһа агнаха дуратай хүм, — гэжэ Даша Очирович нэмэбэ.

Энэ хүн мүнгэ зөөриеэ багтаажа ядаһандаа Эб найрамдалай жасада бэлэг баряа бэшэ, харин амгалан тайбан байдалаа мүнхэжүүлхэ гэһэн үнэн һайхан сэдьхэлһээ шиидэ бшуу даа.

Нимэл даа, мүнөө сагай юрын хүдэлмэришэнэй һуудал байдал, һанал бодол, эрмэлзэл.

Б. ГЫЛЫКОВ.

ЭРТЭ УРДЫН АРГААР

Суздальда ажаһуудаг В. Басов шадамар бэрхэ түмэршэ дархан гэжэ алдаршанхай юм. Эртэ урдын зурагуудые һажаалгажа, шубуун дэнгэй гоё һайхан угалза хээтэй табюурнуудые, үлгэсэнүүдые, үүдэнэй барюулнуудые шудхадаг байна. Хэхэ юумэеэ олжо ядаһандаа бэшэ, харин үнгэрһэн үе сагай гоё һайхан зүйлнүүдые, эртэ урдын байшан сэрнүүдэй гоёолтонуудые һэргээхэдэнь эдэ бүхы зүйлнүүд туһалдаг юм. Эртэ урдын аргаар хайлуулжа абаһан түмэрөө уран гартанай хэрэглэдэг байһаниинь һонирхолтой. Археологуудай олоһон XIII зуун жэлэй үеын металлургическа пешэнэй үлэгдэлнүүд шэнэ юумэ бэдэрхэ арга олгоо һэн. Вячеслав Иванович тиимэ пеэшэн барижа, зөөлэхэн түмэр тэрээн дээрэ хайлуулһан байгаа.

ДУУНАЙМ ДЭЭЖЭ

Дун сагаан хонин —
дуунайм дээжэ.
Дуулим нэмжээ тала —
дуунайм дээжэ.
Дууша малша басаган —
дуунайм дээжэ.
Дуран, жаргал, ажал —
дуунайм дээжэ.
Алтан шаргал шэнисэ —
дуунайм дээжэ.
Ажабайдал, амидарал, аза талаан —
дуунайм дээжэ.
Ая гангын хангал —
дуунайм дээжэ.
Аба, эжын һургаал —
дуунайм дээжэ.

НОМГОН ДАЛАЙН ЭРЬЕДЭ

Номгон далай
эбхэрэн долгилно, һүреэтэй.
Наран харагданагүй,
гансал бүрхэг, үүлэтэй.
Далайн долгин
эрьеэ мээхэйгээр эльбэнэ.
Сахали шубуун
наман үдэшэн ниидэнэ.
Инаг басагам,
оүүхэн уйдаарай намдаа,
Бусажа ерэхэб
холын замһаа шамдаа!
Номгон далай
эбхэрэн долгилно, һүреэтэй.
Зүгөөр минии
зүрхэн сохилно, зоригтой.

Алтан дэлхэйдэ
абын хүбүүн
анхан түрэхэдөө,
Ашата эхын
альган дээрэ
тэнжэн үндыдэг.
Юунһээшье үнэтэй,
бидэндээ хүндэтэй,
хайрата түрэлхидөө
Хэнэйшье үри
сэдьхэл соогоо
гуниглан үгылдэг.
Дуулим талын
хүгжэм соо
хүльбэрэн ябахадаа,
Тэршээ наһаяа
тэндэ орхиһон
тоонтом харагдадаг.
Эхын нангин
зүрхэнэй дулаагаар
зоригжон байхадаа,
Эгээл ехэ
юрөөл бэлэгни —
шүлэгни һанагдадаг.

ЭХЭ ТУХАЙ ҮГЭ

Үргэн замайнгаа
бэлшэр дээрэ
бүдэржэ унангүй,
Урагшаа тэгүүлэн,
эээн ёһоор
холые шэртэнэб.
Хүндэтэ эхын
һургаал дамжажа,
энэ болоһон
Хүбүүн бэеынгээ
арюун замаар
ажабайдалда дурланаб!

«ШҮҮМЖЭЛГЭШЭ»

Элидхэлэй һүүлээр суглаанай түрүүлэгшын һуурихаа бодожо үрдеэгүй байтар заа бэстэй, зантагар тархитай, душэдөө дүтэлжэ ябаһан хүн бүлтанһаа түрүүн гараа үргэжэ, трибунада яаралтайгаар гараад, элдэб юумэ дурдан, бүгэдые муушалжа эхилбэ.

—Мүртэй ажал хэдэггүй, архи намнаад ябадаг энэ Гарма суглаанда баранһаа урид трибунада гараад, хүнүүдые шүүмжэлжэ байнал, ямар абаашатай юм.—гэжэ нютагтаа хүндэтэйшүүлэй нэгэн, механизатор Санжа хажуудаа һууһан Балдан пенсионерэй шэхэндэ шэбэнэн хэлэбэ.

—Энээниие ойлгожо ядаха юумэн үгы. «Өөрыгөө хамгаалха, гээ һаа, түрүүлэн добтолго хэ» гэжэ дэмы хэлсэдэггүй ха юм. Энэ саарһаншни эндэ шүүмжэлүүлхэһээ айгаад, түрүүн добтолго хээб гэжэ мүнинхадажа байна, —гээд үбгэн харюусаба.

—Өөрыень таһа шүүмжэлхээ яаһаб, — гэжэ Санжа гэмшэнэ.

—Тиигэжэ үзэгдэһэн байха. «Шүүмжэлгэ хабшажа, хаажа байнат» гэжэ байгаад энэшни улаан хэлэтые үрдаа оруулангүй гудамбаарха. Тиимэл хадаа суглаан бүхэндэ түрүүн үгэ хэлэхэеэ оролдодог шолмо...

Ц. СУБАНОВ.

ҮБЭЛЭЙ ОЙ СОО.
Н. БУРМАКИНАЙ фото.

ТУҺАТАЙ ЗҮБШЭЛ

ХУБСАҺА ХАДАГАЛХА БА СЭБЭРЛЭХЭ ТУХАЙ

Хубсаһа тусгаар саарһан гү, али полихлорвинил мэшээг соо хадагалхада зохид байдаг. Гоёлой һайхан платиие пумаажан будөөр оёгдоһон чехол соо байлгаһан дээрэ.

Хүүртиг, үмдэн, плати гэхэ мэтэнүүдые плечигтэ үлгэхэ хэрэгтэй. Стулай нюрганда панжуулхада, хубсаһа хунар хэбээ алдадаг. Хүүртигүүдэй шагтанууд шагталаатай, хармаануудынь һууляатай байбал дээрэ юм.

* * *

Хубсаһа хунараа хадагалхаһаа урид тэрэнээ бензинээр гү, али нашатырна спиртээр сэбэрлээд, тооһыень һэбеэд, газаа нара, һалхинда хэдэн час соо хатааха хэрэгтэй.

* * *

Хубсаһа хадагалха гэһэн хайрсаг, чемоданайнгаа оёорто газетэ (типографиин шэрэһээ хибэн айдаг юм) дэбдеэд, дээрэһээнь үшөө простыни дэлгээгты.

Эбхээд хэжэ байһан хубсаһанайнгаа хоорондуур нафталин гү, али апельсинэй хатанхай хальһа хабшуулагты. Юумэеэ тааруулжа хэһэнэй һүүлээр простынийнгаа булангуудые шамажа, бүтүүлэн жэгдэлээд, зэбһаргүйгөөр хабхагыень хаагты.

АНГАЙ АРҺА ЯАЖА СЭБЭРЛЭХЭБ

Ехэ муухай болоогүй арһые бензиндэһэн сэбэр будөөр үһэнэйнь хэбтэсэ руу аршажа сэбэрлэхэ. Удаань хатаагаад, нарин шүдэтэй һамаар һамнагты.

* * *

Хэрбээ арһан дээрэ тоһо өөхэнэй дуһаһан байбал, нашатырна спирт дабһан (нэгэ жаахан халбага спирт, гурбан халбага дабһан ба хахад литр уһан) хоёрые худхаһан уһаар аршаха хэрэгтэй.

* * *

Сагаан һарьмайтай арһые хартаабхын крахмалаар сэбэрлээд, удаань һайса һэжэрһэн бэеэрээ һамнаха шухала.

* * *

Сагаан цигейкээр оёгдоһон хүүгэдэй урбуулга дэгэлнүүдые манна хүрпээгээр, хартаабхын крахмал гү, али мелээр сэбэрлээд, һүүлдэнь зада гүбихэ шухала.

* * *

Шарабтар болоһон боро каракуль арһые водородой перекись нашатырна спирт хоёрой холисоор сэбэрлэжэ сайлгахада болохо.

СЭЯХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55—Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 10.05— «АБВГДейка». 10.35—«Түрэлхидтэ зорюулагдаһан дамжуулга».

Улаан-Удэ. 11.20 — «Факел». 11.50 — «Арадай уран бүтээл» — телефестиваль. Улаан-Үдын авиационно заводой уран һайханай бүлгэмэй коллективэй концерт.

Москва. 12.50 — «Спортлотогой». 7-дохи тираж. 13.00 — Энээнине таанад шэдихат». Залуу уралан наринжуулагшадай конкурс. 13.45 — «Манай адрес — Советскэ Союз». Ленинградһаа дамжуулга. 14.30 — «Наранай нөөсэ баялиг». 15.30 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ». 15.45 — Бумбэгэтэй хоккейгээр дэлхэйн чемпионат. СССР — Норвеги (2-дохи тайм). Хабаровскһаа дамжуулга. 16.30 — «Мэдэхэ аад, юрэ бусын юумэн». 17.30 — «Малахитовая шкатулка» — мультфильм. 17.50 — «СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүд тушаа партиин XXVI съезд дээрэ харагдаха КПСС-эй ЦК-гай проектые зүбшэн хэлсэнэбди». Политическэ шэнжэлэгшэ Ю. А. Летунов хөөрэлдөө хэхэ. 18.20 — СССР-эй арадай артистка Е. Образцовагай концерт. 19.05 — «Правда» газетын политическэ шэнжэлэгшэ Ю. А. Жуков уласхоорондын асуудалаар хөөрэлдөө хэхэ. 19.50 — М. Гараева. «Хозяйка» — Киев хотын Леся Украинкын нэрэмжэтэ академическэ Гүрэнэй театрай фильм-зүжэг. 22.00 — «Время». 22.35 — Н. Тимофеевагай, А. Эйзенэй, Т. Синявскаягай, Н. Сорокинагай, Ю. Владимировай ба бусадай хабаадалгатай искусствын мастернуудай концерт. 23.50 — Шэнэ һонин.

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 11.20 — «Дэлхэйн арадай уран бүтээл». 11.50 — «Һайн шанартай бараа элбэг ехээр гаргаха». 12.20 — «Уран зураашад түхай хөөрэлдөөн». РСФСР-эй габьяата уран зурааша А. Шилов.

Улаан-Үдэ. 12.50 — «Не горе стоит гора» — уран һайханай фильм. 14.00 — Буряадай АССР-эй Гостелерадиогой арадай инструментнүүдэй оркестрэй концерт.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи нюурта. Съездын урда тээхи мүрысөөндэ хабаадагшын үгэ. «Ажал бүхэн хүндэтэй» — П. Колмаковой статья. «КПСС-эй XXVI съездые угтуулан» — мэдээсэлнүүдэй суглуулбари. ТАСС-ай һүүлэй шэнэ һонин. СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указууд. РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указууд.

Хоердохи нюурта. Партийна ажабайдал. «Урагшаа дабшаха, үндэр амжалтануудые туйлаха» — Р. Мухаровай статья. Түхэреэн столой дэргэдэ болоһон уулзалга. «Хамтын хүсөөр» — А. Коротаевагай хэһэн хөөрэлдөөн. «Алмагдаһан секундануудай аша үрэ» — Л. Неретинагай репортаж. Официальна таһаг.

Гурбадахи нюурта. Социалис оронуудта. Политическэ шэнжэлэгшэдэй тэмдэглэлнүүд. Хилын саанаһаа.

Дүрбэдэхи нюурта. Субботын үдэрэй тусхай хуудаһан. Мэдээсэл. Соносхол.

ХРОНИКО

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй байгша оной февралиин 1..най указаар А. М. Басаевые ондоо хүдэлмэридэ ороходо болоһон дээрэһээнь хүдэлмэрилжэ ажахые үйлэдбэриин-техническэ талаар хангаха Буряадай АССР-эй Гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшын үүргэһээ сүлөөлбэ.

МҮНӨӨДЭР ҮГЛӨӨДЭР

Ленинэй орденто локомотив - вагон заһабарилгын заводой Соёлой ордондо мүнөөдэр үдэрэй нэгэ часһаа һургашадта зорюулагдаһан аман үгын журнал.

Ажалай Улаан Тугай орденто авиационно заводой «Рассвет» гэжэ Соёлой ордондо мүнөөдэр үдэшэлэн Хатар танца үнгэргэгдэхэ юм. Үглөөдэр үдэрэй 12 часһаа хүүгэдэй хүгжэмэй һургуулиин һурагшадай КПСС-эй XXVI съездэдэ зорюулагдаһан тоосоото концерт, үдэрэй хоер часһаа «Шамда, манай парти — манай ажалай бэлэг» гэһэн КПСС-эй XXVI съездэдэ зорюулагдаһан уран һайханай коллективүүдэй концерт.

Ленинэй орденто мяха-консервын комбинадай Соелой ордондо мүнөөдэр үдэрэй дүрбэн часһаа «Совет ороной дуу, хүгжэмэй ансамбль» гэһэн дискотекэ. Үглөөдэр үдэрэй гурбан часһаа «Совет киногой ехэ алхам» гэһэн кинолектори. Үдэшэндөө залуушуулай зугаа наадан дэлгэгдэхээр хараалагдаба.

Түмэр замайхидай клубта үглөөдэр үдэрэй 3 час 40 минутаһаа «Хүн хэһэн ажалаараа суурхадаг» гэһэн локомотивна депогой хүдэлмэришэдтэ зорюулагдаһан радио-хабсаралга үнгэргэгдэхэ. Үдэшын долоон часһаа арадай университедэй ээлжээтэ хэшээл. Үдэшэндөө хатар, танца эмхидхэгдэхэ болоно.

Шэлэй заводой Соёлой ордоной ансамблиин артистнар Совет Армиин үдэртэ зорюулагдаһан концерт мүнөөдэр үдэшэлэн табиха. Мүн эдэ үдэрнүүдтэ хатар, дуунай үдэшэ болохоор хараалагдаба.

Нарин сэмбын комбинадай Соелой ордондо мүнөөдэр үдэшын найман часһаа Улаан-Үдын Октябрьска райгүйсэдкомой милициин таһагай хүдэлмэрилэгшэдтэй уулзалга үнгэргэгдэхэ юм. Үглөөдэр үдэшын найман часһаа залуушуулай зугаа наадан эмхидхэгдэхэ.

«Локомотив» бүлгэмэй сапын баазада мүнөөдэр, үглөөдэр ВЛКСМ-эй горкомой шангуудта хүртэхын түлөө мүрысөөн санаар үнгэргэгдэхэ юм.

Буряадай АССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадион дээрэ хоккейгээр республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө эхилһэн мүрысөөнүүд үргэлжэлүүлэгдэхэ. Энэ үдэр ЛВРЗ-гэй спортын клубай, «Локомотив» бүлгэмэй команданууд наадаха юм. Мүн эдэ үдэрнүүдтэ Буряадай АССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ, «Забайкалец», «Локомотив», «Спартак» бүлгэмүүдэй стадионууд дээрэ, бусад бүлгэмүүдэй сапын баазануудта хотын ажалшад олоороо ерэжэ, сэбэр агаарта сэнгэхэ, һолжорхо юм.

ШОГ

Халаахай

«Хүгжэмшэ» хүршэ

Ниислэл хотымнай Кутузовай нэрэмжэтэ гудамжын нэгэ байрада ажаһуудаг үндэр наһатай эрхэтэн Е. А. Яновскаягай Железнодорожно районно Соведэй гүйсэдкомой дотоодын хэрэгүүдэй таһагта хандаһан мэдүүлгэ доторнь иигэжэ уншанабди:

«Хүршэ квартирадамнай М. Г. Таюрскиин гэр бүлэ ажаһуудаг юм. Үглөөнэй эртэһээ һүни орой болотор телевизор, магнитофонуудаа шангаар дүүргэжэ, үдэлһэн намда амар заяа үзүүлхэеэ болёод байна. Тэрэнэй хажуугаар үргэлжэ архи ууһаад наншалдана, шууяна.

Арбан зургаа наһатай хүбүүниинь ажал хэдэггүй, һурадагшьегүй, гэртэхинэйнгээ ажалдаа ошоһон хойно нүхэдөө суглуулаад, шанга гэгшээр хүгжэм табяад, дуулажа, дэбхэржэ байдаг, ходо согтуу ябадаг». Байгша оной январиин 22. Тус мэдүүлгые 4-дэхи байрада ажаһуудаг Телятникова гэршэлнэ.

Февралиин 3-най үдэшэ эрхэтэн Таюрский хөөрэлдөөндэ уригдажа, саашадаа нимэ ябадал гаргахагүйб гэжэ уялга бэшэһэн байна.

Нигэжэ хамтын байрада ажаһуугшадай дүримдэ харша ябадал гаргаһан «Электромашина» заводой кузнечнэ цехэй хүдэлмэришэн М. Г. Таюрский милициин хүдэлмэрилэгшын баалалтаар уялга бэшэһэн байна. Хэрбээ тэрэнэй үгэдөө хүрөөгүй һаань, ондоо хөөрэлдөөн болохо юм.

Теэд хаяа хадхажа һууһан аад лэ, үгэ үгээ ойлгосолдонгүй, хоорондохи хүршэ ёһоной харилсаагаа хэмһээ саашань гаргадаг эб эегүй хүршэнэрһөө гомдол редакцида яһала ородог. Жэшээлхэдэ. Ивановой нэрэмжэтэ үйлсын 9-дэхи «а» гэр соо хүршэнэртөө ходо амар заяа үзүүлдэггүй архиша хүйхэр бии юм. Тиихэдэ бусад хүршэнэртэе адли үүдэнэйнгээ гарадаг талмай болон гэшхүүрнүүдые яашье угааха дурагүй Хонгорова (Фрунзиин нэрэмжэтэ гудамжа) хэдэн жэл соо тэсэмгэйгээр хүршэнэртэеэ тулалдана, «яашье поол угаахагүйб, намайе хүшхэрхэгүйт!» гэжэ энэ официант мэдүүлнэ.

Хүршэ ёһоор, эбтэй зохидоор һуулган гүнзэгы удхатай ааб даа. «Холын түрэлһөө дүтын хүршэ дээрэ» гэжэ дэмы хэлэгдэдэггүй бшуу. Ямаршье уйдхар гашуудалай тохёолдобол, баяр жаргалангай ерэбэл, эгээл түрүүн хүршэтэеэ хубаалдана бэшэ гүбди. Һайн хүршэтэй һаа, гансаардаха, гашуудахагүйш. Хододоо мүрыень дүнгэхэш.

В. ТОКТОХОЕВА.

Редактор
Р. Б. ГАРМАЕВ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД. ИНДЕКС 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. ЛЕНИНА, 35, редактор—2-54-54, приемная —2-54-93, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-60-91, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, информации—2-34-05, перевод—2-54-93, писем и селькоров —2-67-81, корректорская—2-35-95, машинное бюро —2-57-63, фотолаборатория—2-33-61, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли.
Н-03338. Заказ № 38. Индекс 5901.